

Asielzoekers, vluchtelingen en staatlozen in België :
Een demografisch onderzoek van populaties die verzoeken
om of recht hebben op internationale bescherming

Juli 2008

Groupe d'étude de Démographie Appliquée (UCL)

&

Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding

Voorwoord

Dit rapport werd opgesteld door Nicolas Perrin (Groupe d'étude de Démographique Appliquée, Université Catholique de Louvain) in het kader van een samenwerking met het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

Deze tekst zou nooit tot stand gekomen zijn zonder de hulp van een groot aantal personen, en in het bijzonder van:

- Michel Poulain en Luc Dal van GÉDAP
- De medewerkers van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, en in het bijzonder de medewerkers van de afdeling Migratie
- Bij de FOD Economie- Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Niko Demeester, Lydia Merckx, Leila Bellamammer, Michel Willems, Roger van Renterghem en Claude Sajotte
- Bij de FOD Binnenlandse Zaken - Dienst Vreemdelingenzaken, Freddy Roosemont, Benedikt Vulsteke en Arnaud Blondeel
- Bij Fedasil, Abdel Abbassi

Alle opmerkingen met betrekking tot het rapport, kunnen gericht worden tot:

Nicolas Perrin
Groupe d'étude de Démographique Appliquée
Université Catholique de Louvain
Place Montesquieu, 1 bte 4
B-1348 Louvain-la-Neuve

E-mail: perrin.nicolas@gmail.com

Website: <http://www.uclouvain.be/gedap>

Indien u het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding wilt contacteren:

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
Koningsstraat 138
1000 Brussel
Tel: ++32(2)212 30 00
E-mail: epost@cntr.be
Website: <http://www.diversiteit.be>

Inhoudstafel

Voorwoord

1. Inleiding

2. Definities en wettelijke procedures

2.1. Conventie van Genève en bijkomende vormen van bescherming

2.2. De asielprocedure in België

2.3. Andere vormen van verblijfsregularisatie voor asielzoekers

2.4. De staatlozen

3. De gegevens

4. Het asielverzoek

4.1. Globale evolutie

Afname van het aantal verzoeken

Noodzaak van een betere definiëring van ‘asielverzoek’ en ‘asielzoeker’

4.2. Afkomst en nationaliteit

Beschikbare basisgegevens tot op heden

De nood aan een beter inzicht in de asielstromen

5. De onderzoeksprocedure van het asielverzoek

5.1. De statistieken van beslissingen inzake erkenningen

5.1.1. Positieve beslissingen

5.1.2. Negatieve beslissingen

5.1.3. Een omvattende en eenvoudige indicator van de opslorping of toename van de achterstand in de behandeling van asielverzoeken

5.1.4. Gebrekkige algemene indicatoren van toekenning of weigering

5.2. Een fenomeenbenadering per cohorte

5.2.1. De principes

5.2.2. De gegevens

5.2.3. Afsluiting van de verzoekdossiers, totale duur van de procedure en hangende verzoeken

5.2.4. Toekenningen van een statuut en verwerping van de verzoeken

6. Rechthebbenden op internationale bescherming en hun toekomst

6.1. Vluchtelingen in strikte zin

Herhaling van de definitie

Een groep van beperkte omvang

Een overwegend mannelijke populatie

Een overwegend jonge populatie, ondanks het bestaan van groepen van eerder oudere vluchtelingen

Een populatie van jonge alleenstaanden die vaak ook alleen wonen

Een populatie die hoofdzakelijk in Vlaanderen aanwezig is, maar sterk oververtegenwoordigd is in Brussel

Evolutie en haar componenten

6.2. Staatlozen in strikte zin

Herhaling van de definitie

Een populatie die vandaag de dag sterk verminderd is

*Enkele elementen van uitleg van de mechanismen die aan de basis liggen van de
afname in het verleden en van de huidige groei*

Het land van geboorte en het jaar van immigratie

Geografie en structuur per leeftijd

6.3. Personen die recht hebben op het statuut van vluchteling of van staatloze

Gegevens en methodes

Enkele kenmerkende elementen

7. De afgewezen asielzoekers en hun toekomst

7.1. Het indienen van een nieuw asielverzoek

**7.2. De regularisatie van de verblijfsstatus, buiten het verzoek om
internationale bescherming**

7.3. De verwijdering

7.4. De onbekenden

8. Besluit

9. Bibliografie

10. Lijst met afkortingen

1. Inleiding

Het asielverzoek en meer algemeen de vraag om internationale bescherming, zijn beide een facet geworden van de immigratie in het Europa van de 20ste eeuw waar we niet langer om heen kunnen. Om die reden bevinden asielzoekers, vluchtelingen, staatlozen, maar ook uitgeprocedeerden, zich in het centrum van de publieke aandacht.

Allereerst zijn asielzoekers, net als vluchtelingen en staatlozen, per definitie kwetsbare groepen. Daarom is het passend hen enerzijds de toegang tot een statuut en hiermee verbonden rechten te garanderen en hen anderzijds ook een toekomst te verzekeren in de Belgische samenleving.

Hiernaast zijn in politiek opzicht, sinds het sluiten van grenzen voor gastarbeiders in 1973-1974, het recht op asiel en in even sterke mate het recht op gezinshereniging, de voornaamste drijvende krachten geworden van de niet-communautaire immigratie en bevinden ze zich ten gevolge hiervan midden in het debat over de wijze waarop het beleid met betrekking tot migratie gevoerd zou moeten worden. Als zo'n beleid de ambitie heeft om de immigratie te 'beheersen', dan vergt het feit dat het verkrijgen van asiel of het bekomen van gezinshereniging als rechten beschouwd worden, ondanks de mogelijkheid tot het stellen van uitzonderingen hierop, een bijzondere aanpak van deze stromen.

Bovendien betekent het opvangen van deze asielzoekers een uitdaging voor het bestuur, en dan in het bijzonder maar niet uitsluitend voor de diensten die belast zijn met asiel en immigratie. Zo heeft België in het begin van jaren negentig en in de periode rond de millenniumwisseling, twee zware asielcrisisen gekend, waarbij de sterke stijging van aanvragen uitmondde in het vastlopen van de asielprocedure, waardoor ze haar functie niet langer op een efficiënte wijze kon vervullen.

Wat ook het perspectief is dat men aanneemt ten opzichte van dit onderwerp, het is belangrijk dat men een beter inzicht verwerft in de stromen van asielaanvragen en hun evolutie om een transparante onderzoeksprocedure te kunnen garanderen (wat hand in hand gaat met het waarborgen van de rechten), om te strijden tegen foutieve beelden die gevoed worden door een gebrek aan kennis van deze groepen en om het beleid betreffende deze materie mee richting te kunnen geven en te kunnen evalueren. Dit gaat in het bijzonder op voor de huidige periode, waarin de procedure om asielaanvragen te onderzoeken pas hervormd werd.

Hoewel de thematiek doorgaans een zaak van juristen is, zijn we van mening dat de bijdragen van demografen niet over het hoofd gezien mogen worden. De asielprocedure bevindt zich niet vaak in het centrum van de belangstelling van een demograaf, maar een zeker aantal studies bevatten waarschijnlijk innovatieve voorstellen die toelaten beter het parcours van asielzoekers en personen die internationale bescherming genieten, te begrijpen (Legoux, 1995; Poulain, 1996; van der Erf, 1998; Perrin en Poulain, 2006b;

Torstensson, Isaksson, Cotter en Heiniger, 1998; Wanner, 2006). Wij proberen deze voorstellen hier toe te passen. In eerste instantie moet de bijdrage van een demograaf ertoe kunnen leiden dat er een methode geformaliseerd wordt om het parcours van asielzoekers en vluchtelingen te volgen en met name om duidelijkheid te scheppen binnen het kluwen aan statistieken over migratie en asiel. In tweede instantie, zou het mogelijk moeten worden om op een meer exacte manier inzicht te krijgen in 1/het asielverzoek, 2/de parcours' die asielzoekers afleggen en de manier waarop de procedure om hen als vluchteling te erkennen, al dan niet functioneert, 3/de populaties die uiteindelijk een vorm van internationale bescherming genieten, 4/de toekomst van uitgeprocedeerde asielzoekers.

Meer specifiek kan onze studie opgedeeld worden in negen hoofdstukken. Deze behandelen respectievelijk:

1. inleiding van het onderwerp
2. definiëren van de bestudeerde populaties en de grondslagen van de bescherming
3. voorstellen van de beschikbare gegevens omtrent het onderwerp
4. analyseren van de kenmerken van de personen die in België internationale bescherming vragen
5. analyseren van genomen beslissingen in het kader van de onderzoeksprocedure van de asielaanvraag/het asielverzoek
6. analyseren van de kenmerken van personen die recht hebben op één of andere vorm van internationale bescherming en hun toekomst
7. analyseren van kenmerken van uitgeprocedeerde asielzoekers en hun toekomst
8. bespreken van resultaten en ontwaren van voornaamste conclusies
9. presenteren van belangrijkste bibliografische referenties

Gezien de moeilijkheid om toegang te krijgen tot gedetailleerde gegevens over ons onderwerp, laten de gebruikte bronnen in dit document niet altijd toe de meest recente evoluties in detail te beoordelen, in het bijzonder bij het onderzoek naar de duur van de procedure en de erkenningpercentages per cohorte. Desalniettemin zijn de basisgegevens beschikbaar tot de laatste maand en lijkt het ons nuttig eens terug te kijken naar de oudere gegevens (van 1 januari 2006), toen er een methodologische vooruitgang merkbaar werd en op deze basis aangetoond kon worden.

2. Definities en wettelijke procedures

2.1. Conventie van Genève en bijkomende vormen van bescherming

Op basis van de Conventie van Genève (1951) en het protocol van New York (1967), wordt een vluchteling gedefinieerd als een persoon die “zich buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, bevindt en die zich niet kan of wil beroepen op de bescherming van dit land omdat hij met reden vreest vervolgd te worden op basis van zijn ras, zijn geloof, zijn nationaliteit, zijn behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuigingen”. Een vluchteling is een persoon die door een Staat die het Verdrag van Genève ondertekend heeft, erkend wordt als beantwoordend aan de criteria die door dit Verdrag opgesteld zijn om de bescherming van een Staat te kunnen genieten. Zolang hij deze erkenning niet verkregen heeft, wordt de persoon een “asielzoeker” genoemd.

Naast de internationale bescherming die haar basis vindt in de Conventie van Genève en het Protocol van New York, en met name omwille van de restrictieve interpretatie van deze teksten, zijn er twee vormen van aanvullende bescherming ontstaan: de subsidiaire bescherming en de tijdelijke bescherming (Lejeune en Dewulf, 2005).

Een expliciete subsidiaire beschermingsstatus werd in België¹ geïntroduceerd ten gevolge van de omzetting van de Europese richtlijn 2004/83/CE². Ze garandeert sinds 10 oktober 2006 de bescherming van vreemdelingen die kunnen aantonen dat er ernstige redenen voor hen zijn om te geloven dat ze een reëel risico lopen op “ernstige schade”³ bij terugkeer naar hun land van herkomst. De tijdelijke beschermingsstatus⁴ is een administratieve maatregel die toelaat een antwoord te bieden op humanitaire noodsituaties en op stromen van vluchtelingen door hen recht te geven op bescherming voor een bepaalde duur, “op basis van hun nationaliteit en dus zonder dat ze moeten aantonen dat ze een individuele vervolging vrezen, om te voorkomen dat het nationale systeem niet langer gepast kan functioneren.” Deze beschermingsstatus wordt op dit moment niet langer toegepast en zou enkel opnieuw in werking kunnen treden na een beslissing van de Raad van de Europese Unie waarin vastgesteld wordt dat er een massale stroom aan vluchtelingen is.

¹ Wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

² Richtlijn 2004/83/CE van de Raad van 29 april 2004 inzake minimumnormen voor de erkenning van onderdanen van derde landen en staatlozen als vluchteling of als persoon die anderszins internationale bescherming behoeft, en de inhoud van de verleende bescherming. Omgezet in art. 48/3 en volgende van de wet van 15 december 1980 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

³ De “ernstige schade” wordt als volgt gedefinieerd: doodstraf of executie; foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van een verzoeker in zijn land van herkomst; zware bedreigingen van het leven of de persoon van een burger als gevolg van willekeurig geweld in het kader van een internationaal of binnenlands gewapend conflict.

⁴ Richtlijn 2001/55/CE van de Raad van 20 juli 2001, Publicatieblad van de Raad van EU 7 augustus 2001, L 212/2. Omgezet in art. 57/2 en volgende van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

2.2. De asielprocedure in België

Praktisch gezien is de asielprocedure van België die sinds 6 oktober 2007 van kracht is, gebaseerd op:

- De wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 (betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen).
- De wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en de oprichting van de Raad voor Vreemdelingenbetwisting.

Asielverzoeken worden automatisch onderzocht vanuit zowel het standpunt van de Conventie van Genève als vanuit het standpunt van de subsidiaire bescherming. Dit onderzoek neemt de vorm aan van één enkele procedure die in de meeste gevallen de prioriteit geeft aan bescherming op basis van de Conventie van Genève.

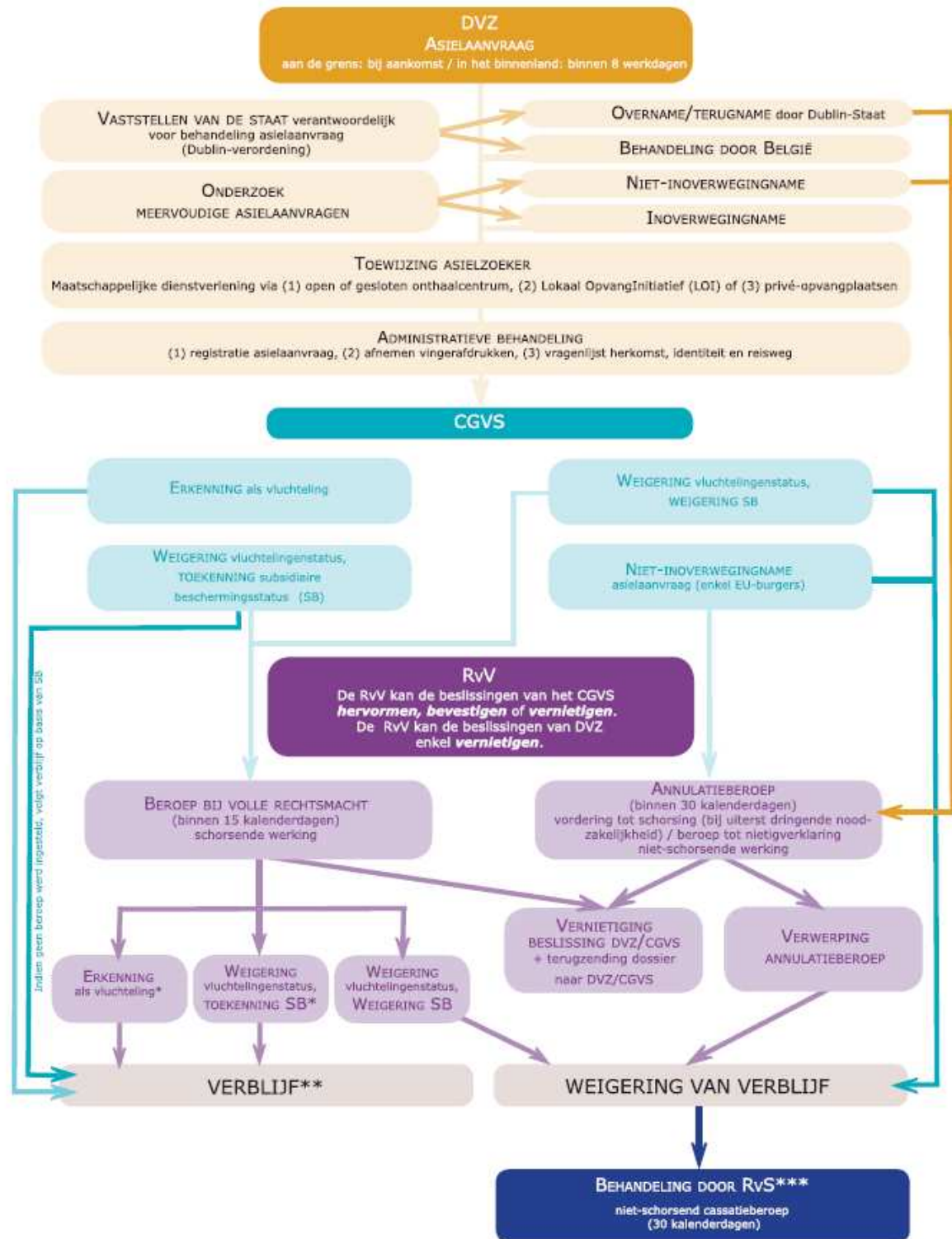
In de loop van de procedure kunnen vier instanties tussenbeide komen:

- De Dienst Vreemdelingenzaken (in de verdere tekst genoteerd als DVZ) registreert de asielaanvragen evenals een verklaring van identiteit, afkomst en reisweg van de verzoeker. Zij voert hiernaast ook enkele voorafgaande onderzoeken uit⁵. Ze is bevoegd gedurende de volledige duur van de asielprocedure en verder ook voor al wat het verblijf en de verwijdering van asielzoekers aangaat.
- Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (in de verdere tekst genoteerd als CGVS) onderzoekt de inhoud van het verzoek en neemt in eerste instantie de beslissing om een beschermingsstatus toe te kennen of te weigeren.
- Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (in de verdere tekst genoteerd als RVV) is de administratieve rechterlijke macht waarbij men in beroep kan treden tegen een beslissing van DVZ of CGVS.
- De Raad van State onderzoekt de administratieve beroepen in cassatie tegen de beslissingen van de RVV (na een filterprocedure).

⁵ Deze voorafgaande onderzoeken betreffen in het bijzonder:

- De vaststelling van de lidstaat van de Europese Unie (+ Noorwegen en IJsland) verantwoordelijk voor de behandeling van de asielaanvraag met toepassing van de regels van Dublin II, die kan resulteren tot het (opnieuw) behandelen van een aanvraag door een andere lidstaat (meer bepaald op basis van vingerafdrukken en verklaringen van de asielzoeker);
- Het bestaan van redenen om de asielzoeker te beschouwen als een gevaar voor de openbare orde of nationale veiligheid: dit zou kunnen leiden tot het hem weigeren van toegang tot het grondgebied, verblijf of vestiging;
- De beslissing om al dan niet een meervoudige aanvraag te behandelen, indien DVZ meent dat de asielzoeker geen nieuwe elementen op deze wijze aan zijn dossier toevoegt.

Figuur 1. De nieuwe asielprocedure

* De minister kan nog een niet-schorsend cassatieberoep indienen bij de RvS binnen de 30 kalenderdagen.
 ** Personen met het vluchtelingenstatuut worden toegelaten tot een verblijf van onbeperkte duur. Personen met het subsidiaire beschermingsstatuut worden toegelaten tot een verblijf van beperkte duur.
 *** Er wordt een filterprocedure toegepast d.w.z. dat niet alle beroepen worden toegelaten.

Bron: CGVS

In het kader van deze analyse zijn we geïnteresseerd in de asielaanvragen die ingediend werden voor 1 juni 2007 en deze hervorming. In feite kan de essentie van de gegevens waarover we beschikken, de essentie van de erkende vluchtelingen die in ons land verblijven en de essentie van het parcours dat de asielzoekers die we bestudeerden, afgelegd hebben, gesitueerd worden in de periode voor de hervorming van de asielprocedure. Daarom lijkt het ons gepast om de procedure die voor de huidige hervorming bestond, eerst even opnieuw aan de orde te laten komen.

Een eerste groot verschil met de huidige procedure kan gevonden worden in het feit dat, in tegenstelling tot de dag van vandaag, de procedure een onderzoeksfase naar de ontvankelijkheid van het dossier bevatte door de DVZ alvorens de inhoud van de aanvraag onderzocht werd. Een tweede verschil bestaat eruit dat als een asielverzoek altijd onderzocht werd in het licht van het verdrag van Genève, ze vanuit het invalshoek van de internationale verplichtingen van België op dezelfde wijze onderzocht zou worden (bescherming tegen onmenselijke of vernederende behandelingen), maar dan zonder een werkelijk statuut in het vooruitzicht.

2.3. Andere vormen van verblijfsvergunningen die toegekend worden op basis van humanitaire redenen

Naast de hierboven beschreven asielprocedure, zijn er andere manieren voor asielzoekers om een verblijfsvergunning te verkrijgen.

Ten eerste kunnen een zeker aantal asielzoekers die tijdens de jaren 1990 in ons land aangekomen zijn, gebruik gemaakt hebben van de regularisatieoperatie die georganiseerd werd door de wet van 22 december 1999 betreffende de regularisatie van het verblijf van een aantal categorieën van vreemdelingen die op het grondgebied van het Koninkrijk verbleven. Deze uitzonderlijke regularisatiecampagne beoogde voornamelijk om asielzoekers te regulariseren die nog steeds in een procedure verwickeld waren in het geval van een zeer lange procedure, maar de campagne had evenzeer als doel om te regulariseren in gevallen waarbij een terugkeer naar het land van herkomst niet mogelijk was, in gevallen van medische problemen en bij duurzame banden of humanitaire redenen; deze redenen konden ingeroepen worden door asielzoekers waarvan de aanvraag geweigerd was.

Bovendien konden personen met een ernstige ziekte tot 1 juni beroep doen op een regularisatie in het kader van artikel 9.3. van de wet van 15 december 1980. Sinds 1 juni 2007 zouden mensen met een ernstige ziekte beroep kunnen doen op een behandeling van hun dossier in overeenstemming met artikel 9ter van de wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980.

Andere types van asielaanvragen werden tot 1 juni 2007 geregeld door artikel 9.3. van de wet van 15 december 1980. Sinds 1 juni 2007 werd deze procedure hervormd en geregeld door artikel 9bis van de wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15

december 1980. In deze twee gevallen is de DVZ bevoegd om over de aanvragen te oordelen.

De voornaamste categorieën van motieven van regularisatie bij de geregistreerde regularisaties gedurende de voorbije jaren zijn in afnemende volgorde: onredelijk lange duur van asielprocedure, redenen van medische aard, “humanitaire” redenen, het feit dat de geregulariseerde de ouder is van een Belgisch kind, het feit dat de geregulariseerde een Afghaan is (Dienst Regularisatie van Dienst Vreemdelingenzaken geciteerd in Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, 2008, pp. 25-27).

2.4. Staatlozen

De Conventie van New York van 28 september 1954 betreffende het statuut van staatlozen, geratificeerd door België in de wet van 12 mei 1960⁶, definieert een staatloze als “ een persoon die door geen enkele Staat wordt beschouwd als onderdaan, krachtens diens wetgeving” (artikel 1, §1). De erkenning van het staatloos zijn valt op dit moment in België onder de bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg⁷.

3. De gegevens⁸

Zowel specifiek voor de populaties die ons interesseren als voor de algemene populatie, is onze voornaamste bron van demografische informatie het Rijksregister (afgekort als RR in de verdere tekst). Deze verzameling van gegevens centraliseert de voornaamste informatie die geregistreerd werd in de bevolkingsregisters van gemeenten, die in België in de 19de eeuw ingesteld werden. Het RR kan gedefinieerd worden als “een systeem van informatieverwerking dat (...) instaat voor de opneming, de memorisatie en de mededeling van informatie betreffende de identificatie van natuurlijke personen” (wet van 8 december 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen). De voornaamste variabelen die in het RR opgenomen zijn de naam, de voornaam, het rijksregisternummer (afgekort als RRN in de verdere tekst), geboortedatum en –plaats, geslacht, adres, nationaliteit en burgerlijke staat⁹.

⁶ BS 10/08/1960, hierna “Conventie van New York”

⁷ Op dit moment is er noch een administratieve procedure, noch een bevoegde administratieve instantie om dit statuut toe te kennen in België. Meer nog, het is raadzaam de erkenning van staatloosheid te ontkoppelen van de vraag naar verblijf wat een bevoegdheid is van de DVZ. Voor een juridische uiteenzetting over wat de gevolgen zijn van deze situatie, zie Lejeune (2006).

⁸ De essentie van de inhoud van dit hoofdstuk komt uit een actualisering van de gegevens uit een mededeling over het thema van de gegevens betreffende asielzoekers: Perrin, Nicolas et Michel Poulain, 2006b, *Les sources permettant d’appréhender la demande d’asile et le devenir des demandeurs d’asile en Belgique*, communication à la Chaire Quételet 2006 « Les systèmes d’information en démographie et en sciences sociales. Nouvelles questions, nouveaux outils ? », www.uclouvain.be/demo, 24 p.

⁹ De historiek van de aanpassingen van iedere variabele is bewaard gebleven, wat toelaat om inzicht te krijgen in veranderingen van nationaliteit, verblijfplaats, burgerlijke staat,...

Sinds 1 februari 1995 zijn asielzoekers het doelwit van een afzonderlijke registratie op het niveau van gemeenten in het kader van een register met de naam “Wachtregister” (afgekort als WR in de verdere tekst)¹⁰. Dit WR is geïntegreerd in het Rijksregister, naast meer traditionele registers zoals het bevolkingsregister en het vreemdelingenregister, maar ook naast meer gespecialiseerde registers zoals het register van de ambtenaren van de Europese Unie, het specifieke register van “geprivilegieerde vreemdelingen” (werknemers van diplomatische of consulaire missies of van internationale instellingen in België) en consulaire registers waarin Belgen die in het buitenland verblijven, ingeschreven zijn. Het WR bevat vier belangrijke types van informatie over asielzoekers: 1/ kenmerken van asielzoekers en hun meegereisde familieleden¹¹ (naam, voornaam, geboortedatum en –plaats, nationaliteit, adres, de gemeente die geacht wordt sociale bijstand te verlenen of het opvangcentrum dat aangeduid is om de asielzoeker op te vangen¹²...), 2/ de genomen beslissingen in het kader van de asielprocedure, 3/ de afgeleverde documenten of verblijfstitels (inclusief het type van verblijfstitel en de datum tot wanneer het geldig is), 4/ een aantal zaken die een impact zouden kunnen hebben op het verloop van de asielprocedure (terugtrekking van het verzoek, ontsnapping uit een gesloten centrum, ...). Het geheel aan informatie over eenzelfde individu kan bijeengebracht worden aan de hand van één herkenningmiddel, namelijk het rijksregisternummer, dat toelaat om een biografie van de asielzoeker op te stellen en het verloop van asielverzoek(en) op te volgen. Op dezelfde wijze kan men zich ook een beeld vormen van de samenstelling van de familie van een meegereisd familielid om evenzeer rekening te houden met de personen die zelf een asielaanvraag ingediend hebben, als met de meegereisde familieleden. De betrouwbaarheid van de in het WR geregistreerde gegevens wordt als voldoende beschouwd, ook al zijn er in het verleden al enkele coderingsproblemen opgedoken.

Na de toekenning van het statuut van vluchteling, een subsidiaire beschermingsstatus of een regularisatie, worden de personen die aanvankelijk in het Wachtregister opgenomen waren, ingeschreven in het Bevolkingsregister (afgekort als BR in de verdere tekst) of in het Vreemdelingenregister (afgekort als VR in de verdere tekst). Vluchtelingen worden, eens ze erkend zijn, op duidelijke wijze ingeschreven in het RR, waarin ze geïdentificeerd worden aan de hand van een specifiek rijksregisternummer. Om de personen die in het verleden een asielverzoek ingediend hebben en later geregulariseerd geweest zijn, te kunnen identificeren, zou men terug moeten kijken naar het (chronologisch) overzicht van hun individuele gegevens die in het RR opgenomen zijn, om hen zo van gewezen uitgeprocedeerden te kunnen onderscheiden, en moet men deze informatie te koppelen aan de inschrijving in het BR of VR. Om het motief en het

¹⁰ Wet van 24 mei 1994.

¹¹ Echtgenoot/echtgenote of kinderen.

¹² Om op een gelijke wijze de lasten van het verlenen van sociale bijstand aan asielzoekers tussen de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) te verdelen, heeft België een spreidingsplan voor asielzoekers opgesteld en maakt het voor de asielzoekers een onderscheid tussen de effectieve verblijfsgemeente en de gemeente (en het OCMW) dat verantwoordelijk is voor het toekennen van sociale bijstand.

wettelijk kader van de regularisatie terug te kunnen vinden, zou men tenslotte deze informatie moeten koppelen met de database van de DVZ¹³.

De toekomst van uitgeprocedeerden aan wie geen enkele vorm van bescherming toegekend is en die er niet in geslaagd zijn hun verblijf te regulariseren, is veel moeilijker op te volgen. Deze personen komen in feite enkel voor in statistieken indien ze in contact staan met de administratie. In werkelijkheid bevinden enkel de personen die “gedwongen” of “begeleid” verwijderd zijn (dit laatste voornamelijk dankzij het IOM), zich in deze situatie. Alle personen die op eigen kracht het grondgebied verlaten hebben of in België in de illegaliteit verblijven, verdwijnen uit de volledige openbare boekhoudingen.

De staatlozen worden op dit moment als dusdanig ingeschreven in het Rijksregister. Desondanks moet er opgemerkt worden dat de groep van staatlozen vaak foutief samengenomen wordt met de groep van personen zonder bepaalde nationaliteit. Dit resulteert in een dikwijls belangrijke overschatting van hun aantal of in incoherenties in een aantal tijdseries. Bovendien waren de gegevens over staatlozen in de periode voor de jaren negentig en de invoering van het Rijksregister, afkomstig uit volkstellingen of verklaringen van belanghebbenden. Dat kan leiden tot incoherenties in tijdseries tussen de censusdata (de volkstellingen) en de recent verworven administratieve data.

4. Het asielverzoek

4.1. Globale evolutie

De afname van het aantal verzoeken

De dienst bij de DVZ dat belast is met het registreren van de asielverzoeken, het “bureau R”, publiceert op maandelijkse basis het aantal geregistreerde verzoeken in België¹⁴. In het jaar 2008 werden er 12 252 verzoeken geregistreerd wat een iets hoger aantal is dan de twee afgelopen jaren, maar extreem laag ligt voor de recente periode. Men moet in feite terugkijken naar de jaren 1995-1997 of voor 1990 om een even laag aantal verzoeken terug te vinden. Na enkele sterke groeiperiodes wat betreft het aantal asielverzoeken gekend te hebben in het begin en op het einde van de jaren 1990, bevindt België zich sinds 2000 in een periode van afname van het aantal asielverzoeken (fig. 2). Meer in detail bekeken, lijkt het aantal ingediende verzoeken gestabiliseerd te zijn gedurende de jaren 2006-2007 alvorens te beginnen aan een lichte groei gedurende het jaar 2008, wat echter niet wegneemt dat er sterke maandelijkse schommelingen waargenomen kunnen worden (fig. 3).

Figuur 2. Evolutie van het jaarlijkse aantal asielverzoeken
Bron: UNHCR van 1979 tot 1987/ DVZ van 1988 tot 2008

¹³ De motieven van regularisatie zouden vanaf 2009 gemakkelijker vindbaar moeten zijn door het toevoegen van informatie over de reden van het toekennen van een verblijfstitel aan het RR (IT 202).

¹⁴ www.dofi.fgov.be

Figuur 3. Evolutie van het maandelijkse aantal asielverzoeken, juni 2002 – maart 2009
Bron: DVZ

Ook al is de hervatting van de groei duidelijk gedurende het voorbije jaar, toch is de toekomst onzeker. Men zal ondanks alles benadrukken dat dit alles een bevestiging is van de kentering van de vroegere tendens op mondiaal niveau en van de stijging in het aantal verzoeken dat recent geobserveerd werd door het UNHCR.

De noodzaak van een betere definitie van “asielverzoek” en “asielzoeker”

Ook al zijn de gegevens die we hierboven getoond hebben de meest eenvoudige om te verkrijgen en zijn ze het vaakst overgenomen, toch is de gebruikte indicator verre van perfect en kan hij misleidend zijn.

Ten eerste is het voor een persoon mogelijk om achtereenvolgens verschillende asielverzoeken in te dienen en zal hij hierbij elke keer opgenomen worden in deze rudimentaire statistiek. Bovendien kan eenzelfde dossier van asielverzoek meerdere personen als voorwerp hebben (de “**principale**” asielzoeker evenals zijn huwelijkspartner en kinderen). Per slot van rekening is deze statistiek gebaseerd op de registratie van de asielverzoeken volledig in het begin van de procedure, wanneer de identiteit van de asielzoeker nog niet volledig vaststaat. De vaststelling van de identiteit kan leiden tot de annulering van een aantal aanvragen en zou moeten leiden tot een periodieke herziening van de statistieken die gegevens over het aantal verzoeken bevatten¹⁵.

In het algemeen zouden enkel de eerste asielverzoeken opgenomen moeten worden om de nieuwe asielverzoeken te kunnen vatten. De meervoudige verzoeken¹⁶ worden in feite ingediend door afgewezen asielzoekers die hopen dat men nieuwe feiten in aanmerking zal nemen. Men kan hen niet beschouwen als nieuwe asielzoekers. Statistisch gezien resulteert het feit dat men geen onderscheid tussen nieuwe en meervoudige verzoeken maakt, in het meervoudig tellen van eenzelfde persoon. Dit kan leiden tot foute interpretaties indien men veranderingen waarneemt in het percentage meervoudige verzoeken (in de tijd of bij vergelijkingen tussen kenmerken). Het feit dat men enkel rekening houdt met de eerste verzoeken, kan resulteren in een drastische daling van het aantal verzoeken die beschouwd kunnen worden als nieuwe verzoeken (fig. 4). Zodoende waren er bij de ingediende aanvragen in 2007 slechts 27% nieuwe aanvragen. Verder nog, het aandeel van de meervoudige aanvragen is recent sterk gestegen (van 3% in 2000 tot 27% in 2007). Deze toename kan waarschijnlijk gezien worden als een gevolg van de hervormingen in het asielrecht en van het versnellen van de behandeling van de dossiers

¹⁵ In de praktijk heeft het aantal verzoeken voor eenzelfde periode de neiging om te verminderen naarmate men verder van de datum waarop het verzoek ingediend is, verwijderd is.

¹⁶ De term “meervoudig verzoek” in het Nederlands (“demande multiple” in het Frans en “repeat application” in het Engels) verwijst naar verzoeken die ingediend worden door een individu die in het verleden al één of meerdere asielverzoeken ingediend heeft. In tegenstelling tot wat men zou kunnen afleiden uit de term “meervoudig”, worden deze verzoeken niet simultaan ingediend, maar achtereenvolgend.

wat bijgedragen zou kunnen hebben aan een aanpassing van de “strategieën” van de asielzoekers. De laatste jaren kan de toename eveneens gezien worden als een gevolg van de introductie van een nieuw statuut. Statistisch gezien zullen we opmerken dat gedurende de laatste jaren, de traditiegetrouwe non-distinctie tussen deze twee types van verzoeken (de eerste verzoeken en de meervoudige verzoeken) de neiging gehad heeft om de omvang van de daling van het aantal ingediende asielverzoeken te camoufleren.

Figuur 4. Evolutie van het aantal eerste en meervoudige verzoeken, 1996-2007

A. Totale aantallen

B. Percentage van meervoudige verzoeken

Bron: DVZ (berekeningen door Nicolas Perrin)

Evenals dat men de eerste verzoeken mee in rekening zou moeten brengen om niet eenzelfde individu meerdere malen als een nieuwe asielzoeker op te nemen, zo zou men ook rekening moeten houden met het feit dat eenzelfde dossier van asielverzoek meerdere personen zou kunnen omvatten. Men zou dus met zowel de personen die een asielverzoek ingediend hebben als met hun meegereisde familieleden rekening moeten houden, wat inhoudt dat men niet de dossiers moet tellen, maar het aantal personen.

In het verleden heeft het feit dat men de meegereisde familieleden niet mee in rekening bracht, bijgedragen tot een zeer incompleet begrip van het asielverzoek. Zo lag in de periode tussen 1998 en 2000, waarin er een zeer sterke toename van het aantal verzoeken was, het aantal meegereisde familieleden aanzienlijk hoog. Men telde in feite meer dan 1,25 personen per nieuw verzoekdossier wat resulteerde in een sterk verschil in de wijze waarop men oordeelde over wat de behoeftes waren, naargelang men dit oordeel baseerde op enkel het aantal nieuwe verzoeken (meer dan 37 000 in 2000) of op het aantal nieuwe asielzoekers en meegereisde familieleden (bijna 47 000 in 2000). Sinds 2000, op hetzelfde moment dat het aantal nieuwe verzoeken daalde, kende het gemiddelde aantal meegereisde familieleden een zeer sterke daling van 1,26 personen per dossier naar 1,06 personen per dossier. Bovendien heeft het feit dat men zich liever baseerde op de simplistische statistiek van het aantal verzoeken dan op het aantal nieuwe asielzoekers en familieleden de neiging gehad om de omvang van de daling van het asielverzoek te camoufleren (fig. 5).

Figuur 5. Evolutie van het aantal asielzoekers en hun meereizende familieleden, 1996 – 2006 (enkel eerste asielverzoeken)

A. Totale aantallen

B. Aantal personen per asielverzoek

Bron: DVZ (berekeningen door Nicolas Perrin)

N.B. : voor 2006 zijn de gegevens gedeeltelijk geschat.

Voor diegenen die geen specialist ter zake zijn, is het statistische kluwen nu compleet (fig. 6). Enerzijds is er een veelheid aan mogelijke indicatoren, die in de meeste gevallen redelijk onvolledig genoemd kunnen worden. Anderzijds wordt dezelfde indicator (die in theorie dezelfde definitie heeft) gebruikt in publicaties en statistieken van diverse

instellingen die tegensprekende resultaten voorleggen (DVZ, CGVS, Fedasil – Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers, academici, ...).

Algemeen gesproken is Fedasil de instelling die het grootste aantal personen als asielzoeker in haar statistieken opneemt. Zo telt Fedasil voor 2006 26% meer asielzoekers dan het bureau dat belast is met vluchtelingen van de Dienst Vreemdelingenzaken dat de meegereisde familieleden niet opneemt, en 65% meer dan Eurostat die zich baseert op cijfers die geleverd worden door de ICT-dienst (Information and Communication Technologies) van de DVZ waarbij men de meervoudige verzoeken uitsluit, maar de meegereisde familieleden wel meetelt. Deze systematisch hogere schatting bij Fedasil komt waarschijnlijk voort uit het feit dat enerzijds de meervoudige verzoeken worden opgenomen in de statistieken, en anderzijds dat de meereizende familieleden ook mee worden opgenomen, wat in theorie een goede praktijk is¹⁷.

De cijfers die op de website van de Dienst Vreemdelingenzaken gepubliceerd worden en afkomstig zijn van het bureau belast met kwesties rond asiel, hebben eveneens de neiging het fenomeen te overschatten. Dit kan voornamelijk verklaard worden door het feit dat de meervoudige verzoeken mee in rekening gebracht zijn en daarnaast ook nog de eerste verzoeken, en dat ondanks het niet opnemen van de meegereisde familieleden.

De cijfers van Eurostat (geleverd door de ICT-dienst van DVZ) zijn lange tijd gelijklopend geweest met de cijfers op de site van de Dienst Vreemdelingenzaken. Sinds 2003 echter volgen de vrijgegeven cijfers van Eurostat de internationale statistische standaarden, ten gevolge van een programma ter verbetering van de migratiestatistieken geleid door de DVZ. De cijfers van Eurostat nemen de eerste asielverzoeken mee op in de statistieken, inclusief de meereizende familieleden. Deze gegevens lijken sterk op onze eigen schattingen en ze moeten beschouwd worden als de meest geschikte om het fenomeen te bestuderen.

Figuur 6. Evolutie van asielverzoek volgens de definitie en volgens de instelling die het fenomeen meet, 1995-2007

4.2. Afkomst en nationaliteit

Beschikbare basisgegevens tot op heden

De gegevens van de DVZ zijn de enige beschikbare gegevens die een lange periode bestrijken en die ons toelaten om inzicht te verwerven in de evolutie van de afkomst van asielzoekers (fig.7 en tab.1).

¹⁷ Ook al is het goed bedoeld, hun schatting is foutief. In werkelijkheid is de berekening van het aantal meereizende familieleden door Fedasil gebaseerd op een coëfficiënt die indertijd stabiel was. Zoals we eerder gezien hebben, heeft het aantal meereizende familieleden per “principale asielzoeker” echter de laatste jaren sterk de neiging gehad te verminderen. Door nu zijn coëfficiënt stabiel te houden, overschat Fedasil op grove wijze het aantal asielzoekers.

Sinds 2005¹⁸ zijn Russen de grootste groep van asielzoekers. Ook al waren de verzoeken minder talrijk dan in de periode rond 2000-2001, toch lijkt de afname van het aantal verzoeken van Russen, in tegenstelling tot de algemene tendens, gestopt te zijn tussen 2002 en 2003 en lijkt er zich op het moment geen enkele daling af te tekenen.

Serviërs (met inbegrip van Kosovaren) maken de tweede meest talrijke groep uit van asielzoekers in 2007. Net als bij de Russische asielzoekers lijkt de afname van het aantal verzoeken gestopt te zijn gedurende de voorbije jaren, ook al werd het geobserveerde maximum van 2000 gevolgd door een fase van vermindering.

Irakezen zijn in 2007 de derde grootste groep van asielzoekers. Na een forse toename tot 2005, is de evolutie van het aantal Irakese asielverzoeken sindsdien eerder onregelmatig. Zoals bij de Russen en de Serviërs, wordt er eveneens geen afname meer geobserveerd. Meer nog, de eerste maanden van 2008 worden zelfs gekenmerkt door een grote toename van het aantal verzoeken.

Congolezen (D.R.C.) maken in 2007 de vierde meest talrijke groep asielzoekers uit. In tegenstelling tot de andere groepen kende deze groep een constante en snelle afname gedurende de laatste jaren. Dit is in het bijzonder opmerkelijk omdat tussen 2002 en 2004 Congolezen de belangrijkste groep asielzoekers waren.

Afghanen zijn de vijfde grootste groep asielzoekers. Zoals voor de andere hierboven vermelde groepen, kon men, na een maximum in 2000, een afname waarnemen die vervolgens onderbroken werd. Men observeert bovendien een tamelijk opvallende toename van het aantal Afghaanse verzoeken de voorbije jaren (vermenigvuldiging met 2.8 tussen 2005 en 2008, wat zich lijkt te bevestigen voor het begin van 2008).

Zonder de nationaliteiten meer in detail te bekijken, kan men opmerken dat er een sterke divergentie is tussen de globale evolutie van de verzoeken enerzijds, en de evolutie van de verzoeken van de meest talrijke groepen anderzijds. De afname van het aantal verzoeken in het voorbije decennium was markant. Dat is zowel in het algemeen van kracht, als meer specifiek voor de asielverzoeken afkomstig van een aantal landen die in het verleden verantwoordelijk waren voor een groot aantal asielverzoeken (Congo, Iran, Armenië, Kameroen, Turkije, Albanië, Algerije, Angola, Roemenië,... bijvoorbeeld). Dat moet echter niet de stabilisatie van de voorbije jaren (met zelfs een lichte terugval) doen vergeten van het aantal verzoeken afkomstig van enkele landen, waaruit de grootste groepen asielzoekers afkomstig zijn (Rusland, Servië, Irak, Afghanistan, Guinee, Syrië, Somalië,...).

Figuur 7. Nationaliteit van asielverzoekers in 2007

* Nationaliteit onbepaald of niet duidelijk vastgesteld, met uitzondering van staatlozen

Bron: DVZ

¹⁸ Tot september 2008, we hebben de laatste gegevens gebruikt die beschikbaar waren op het moment dat deze tekst opgesteld werd.

Tabel 1. Evolutie van asielverzoeken per nationaliteit, 2002-2007¹⁹

* Het onafhankelijke Servië of de Republiek van Servië binnen het voormalige Joegoslavië, van zodra deze erkend was, inclusief de meerderheid van de Kosovaren voor 2000-2002.

** inclusief de gevallen van onbepaalde nationaliteit of nog niet vastgestelde nationaliteit en eveneens vluchtelingen waarvan de nationaliteit nog niet geïdentificeerd is. Staatlozen werden apart opgenomen.

Bron: DVZ

Noodzaak van een betere definiëring van 'asielverzoek' en 'asielzoeker'

Net als voor het totale aantal verzoeken, zijn de meest eenvoudige en meest toegankelijke indicatoren voor asielverzoek per nationaliteit verre van toereikend. Enerzijds worden personen die meerdere malen een asielverzoek ingediend hebben, meerdere malen geteld. Anderzijds telt men enkel de verzoeken zonder de meegereisde familieleden in de berekeningen te betrekken. Aangezien op dit moment het eerste vaker voorkomt dan het tweede, heeft de statistiek de neiging om het totale aantal verzoeken te overschatten. Bij het meer in detail bekijken van de nationaliteiten van de asielzoekers, wordt het beeld van het verschijnsel vertroebeld door het feit dat men geen rekening houdt met deze twee zaken. Het aantal nieuwe verzoeken wordt bij alle nationaliteiten overschat, maar niet in even sterke mate omwille van sterke verschillen tussen de nationaliteiten wat betreft het aantal meervoudige asielverzoeken en meegereisde familieleden.

Eurostat (het statistisch bureau van de Europese Gemeenschap) heeft, zich bewust van dit fenomeen, aan de DVZ gevraagd om gegevens te leveren waarbij er correcties doorgevoerd werden voor deze twee problemen (uitsluiten van meervoudige asielverzoeken en opnemen van meereizende familieleden). Hierdoor kunnen we de gegevens die door de dienst belast met asiel van de DVZ (Bureau R) geproduceerd zijn, vergelijken met de gegevens die de DVZ geproduceerd heeft voor Eurostat. Als de gebruikte gegevens op nationaal niveau 31% van het aantal verzoeken overschatten, dan zal het begrip van de afkomst van de asielstromen redelijk sterk vervormd zijn door de definities die op nationaal niveau gebruikt worden (fig. 8). Zo verschijnt Irak pas op de 12de plaats in de Europese statistieken (2,3%), hoewel ze op de 5de plaats in de nationale statistieken staat (5,4%). De reden hiervoor is voornamelijk dat Irakese asielzoekers veel vaker meerdere asielverzoeken indienen en dat ze hierdoor meerdere malen opgenomen worden in de opgestelde en gebruikte statistieken op nationaal niveau. Rwandezes daarentegen, verschijnen pas op de 12de plaats in de statistieken die nationaal gebruikt worden (3,2%), terwijl ze op de 6de plaats staan in de Europese statistieken (3,9%),

¹⁹ De opgenomen nationaliteiten zijn:

- Alle nationaliteiten met meer dan 100 verzoeken in 2007
- Alle nationaliteiten met gemiddeld meer dan 100 verzoeken in de periode 2002-2007
- De nationaliteit van het vroegere Servië-Montenegro of een van haar deelentiteiten die vandaag onafhankelijk zijn (Kosovo, Montenegro, Servië), op het moment dat deze ontstaan zijn.
- De Joegoslavische nationaliteit (die van toepassing kan zijn op personen die de nationaliteit van de vorige groep bezitten)
- Staatslozen of personen met onbepaalde nationaliteit

voornamelijk omdat de Rwandezen die asiel vragen, in tegenstelling tot Irakezen, zeer zelden eerder al een asielverzoek ingediend hebben. Op dezelfde wijze maken Russen die voor het eerst een asielverzoek indienen, 13,7% van de asielverzoeken uit op nationaal niveau, in tegenstelling tot 15,5% in de Europese statistieken.

Figuur 8. Asielverzoeken per nationaliteit volgens bron, in 2006

A. Grafische voorstelling van belangrijkste nationaliteiten

B. Basisgegevens

Bron: DVZ (www.dofi.fgov.be) en Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)

5. De onderzoeksprocedure van het asielverzoek

5.1. Statistieken van beslissingen inzake erkenningen

Zoals voor de asielverzoeken zijn de statistieken met betrekking tot de genomen beslissingen in het kader van de asielprocedure, niet noodzakelijkerwijs gebaseerd op definities die ons toelaten een beter begrip van het fenomeen te krijgen (meereizende familieleden zijn meestal niet in de berekeningen opgenomen). We gaan hier niet dieper in op deze vraagstukken, hoewel de impact van de keuze van definitie zeker niet over het hoofd gezien zou mogen worden. Als positieve beslissingen beschouwen wij hier die beslissingen die het statuut van vluchteling toekennen zoals bepaald in de Conventie van Genève en recent gezien ook de beslissingen die een subsidiaire beschermingsstatus toekennen²⁰. Als negatieve beslissingen beschouwen wij de negatieve beslissingen van de DVZ en van het CGVS waartegen niet in beroep gegaan wordt, en de negatieve beslissingen van het VBV (in de oude procedure) of het RVV (in de nieuwe procedure).

5.1.1. Positieve beslissingen

De evolutie van het aantal positieve beslissingen heeft een bewogen geschiedenis gekend het laatste decennium.

In een eerste fase, van 1999 tot 2001 had het aantal positieve beslissingen de neiging te verminderen, terwijl daarentegen het aantal asielverzoeken een hoogte bereikt had, de asielinstanties overbelast waren door de verzoeken en de asielprocedure aanzienlijk vertraagd was.

Na een fase van zeer lichte groei tussen 2001 en 2003, steeg het aantal asielverzoeken sterk in 2004 en 2005, voornamelijk door de toename van het aantal toekenningen van het vluchtelingenstatuut aan Russen van Tsjetsjeense afkomst.

²⁰ De vormen van subsidiaire bescherming die tijdens de vroegere procedure hebben bestaan, zijn niet mee in rekening genomen omwille van de afwezigheid van betrouwbare en vergelijkbare gegevens over dit onderwerp.

De analyse van de huidige periode is redelijk complex. In 2006 kende het aantal positieve beslissingen een sterke daling omwille van de grote afname van toekenningen van het vluchtelingenstatuut aan Russen. In 2007 bereikte het aantal positieve beslissingen ten slotte opnieuw een hoogte. Hoewel het op het eerste zicht niet zo lijkt, is deze stijging meer het resultaat van hervormingen in de asielpcedure dan van een werkelijke vermeerdering van het aantal positieve beslissingen. In werkelijkheid is ze het gevolg van het opduiken van beslissingen betreffende de toekenning van subsidiaire bescherming in 2006 (de eerste beslissingen die zulk een vorm van bescherming toekenden, dateren van oktober 2006). Hierdoor kende men op het einde van 2006 en het begin van 2007 een sterk inhaaleffect dat de toename van positieve beslissingen in 2007 verklaart. Deze tijdelijke bias van de gegevens zou in 2008 moeten verdwijnen, aangezien het aantal toekenningen van subsidiaire bescherming relatief stabiel gebleven is in de tweede helft van 2007 (fig. 10).

In 2007 zijn 78,5% van de personen die konden genieten van een positieve beslissing, erkend als vluchteling op basis van de Conventie van Genève, terwijl 21,5% van hen subsidiaire bescherming toegekend gekregen hebben. Deze beschermingsstatus werd ingevoerd door de wet van 2006 en is een gedeeltelijke verklaring van het geobserveerde percentage. Een andere verklaring kan men vinden in het inhaaleffect dat nog steeds optrad in het begin van 2007.

Figuur 9. Evolutie van aantal positieve beslissingen, 1999-2007 (toekennen van vluchtelingenstatuut zoals bepaald in Conventie van Genève of van subsidiaire beschermingsstatus)

A. Totaal

B. Volgens vorm van bescherming

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Figuur 10. Evolutie van aantal toekenningen van vluchtelingenstatuut (Conventie van Genève) of van subsidiaire beschermingsstatus, januari 2006-december 2007

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Het continent waarvan de meeste mensen die een vorm van internationale bescherming toegekend gekregen hebben, afkomstig zijn, is Afrika (32,1%). Europa (en voornamelijk het niet-communautaire Europa) bezet de tweede plaats met een quasi gelijk percentage (31,7%), van dichtbij gevolgd door Azië (29,3%). Buiten deze drie continenten is er geen enkele groep die op significante wijze opduikt, behalve de personen met een onbepaalde nationaliteit (6,5%).

Meer in detail worden Afrikanen en personen met onbepaalde nationaliteit gekenmerkt door het feit dat ze het vaakst het vluchtelingenstatuut zoals bepaald in de Conventie van Genève verkrijgen (respectievelijk in 91,5% en 91,7% van de gevallen). Het toekennen van subsidiaire bescherming maakt voor deze groepen een minderheid van de positieve beslissingen uit, met uitzondering van de Somaliërs die in 74,5% van de gevallen een subsidiaire beschermingsstatus verkrijgen. In tegenstelling tot de hierboven vermelde

groepen worden Aziaten in het algemeen gekenmerkt door een veel hoger aantal toekenningen van subsidiaire bescherming (38,7%) en in het bijzonder omdat voornamelijk Irakezen dit toegekend gekregen hebben (in 63,3% van de gevallen). Europeanen bevinden zich een middenpositie met 21,6% van de gevallen van subsidiaire bescherming. Dit kan verklaard worden door de zeer uiteenlopende resultaten van de twee belangrijkste groepen (Russen en Serviërs, met inbegrip van Kosovaren). Russen zien zichzelf in meer dan 99% erkend worden als vluchteling zoals bepaald in de conventie van Genève, terwijl “Serviërs” in 69,1% van de gevallen subsidiaire bescherming toegekend krijgen (fig. 11B en tab.2).

Figuur 11. Positieve beslissingen volgens type beslissing en nationaliteitengroep, 2007 (met inbegrip van meereizende familieleden)

A. Totale aantallen

B. Percentage

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Ongeacht welke vorm van bescherming zijn Russen vandaag de belangrijkste ontvangers van een vorm van internationale bescherming in België (18,5% van de positieve beslissingen). Ook al blijft dit niveau hoog, toch is het gepast om te benadrukken dat er de voorbije jaren een netto vermindering plaatsgevonden heeft. In 2005 heeft men immers bijna 1700 positieve beslissingen geteld (meer dan driemaal het aantal van 2007), waarvan de Russen in totaal de helft voor hun rekening namen. Irakezen hebben voordeel getrokken uit het uitzonderlijk hoge aantal positieve beslissingen, voornamelijk door het hoge aantal toekenningen van subsidiaire bescherming, maar ook gedeeltelijk door een hoog aantal toekenningen van het vluchtelingenstatuut. Serviërs hebben ook zeer sterk voordeel getrokken uit de nieuwe wetgeving en uit de mogelijkheid van toekenning van subsidiaire bescherming. Dit heeft ervoor gezorgd dat de snelle daling van het aantal erkenningen als vluchteling binnen deze groep verdoezeld werd. Het aantal erkenningen van Rwandezen blijft echter afnemen zonder dat dit gecompenseerd wordt door toekenningen van subsidiaire bescherming. Het aantal erkenningen van Congolezen blijft stabiel. Het aantal erkenningen van vluchtelingen van Chinese nationaliteit hebben de laatste vijf jaar een opmerkelijke hoogte bereikt. Dit staat in schril contrast met de opvallende daling van het aantal erkenningen van Ivorianen en Guineanen die de laatste jaren zeer talrijk waren, maar nu aanzienlijk in aantal afgenomen zijn (tab.2).

Tabel 2. Positieve beslissingen volgens type beslissing en nationaliteit, 2007 (met inbegrip van reizende familieleden)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

5.1.2. Negatieve beslissingen

De evolutie van het aantal negatieve beslissingen heeft een verloop gekend dat symmetrisch is met dat van de positieve beslissingen (fig. 12 en 13). Na een opvallende groei van 1999 tot 2001, zijn de negatieve beslissingen sterk afgenomen van 2001 tot

2006. Het jaar 2007, ten slotte, lijkt overeen te komen met een verandering van conjunctuur en een nieuwe sterke toename van het aantal negatieve beslissingen (fig. 12).

Men zou een verband kunnen leggen tussen het aantal negatieve beslissingen en de evolutie van het aantal verzoeken, waarbij de eerste in het algemeen een gelijke evolutie kent als de tweede, met één of twee jaar verschil in tijd.

Figuur 12. Evolutie van het aantal definitieve negatieve beslissingen, 1999-2007 (met inbegrip van meereizende familieleden)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Figuur 13. Vergelijking tussen de evolutie van de asielverzoeken, negatieve beslissingen en positieve beslissingen, 1999-2007

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Een eenvoudige analyse toont ons dat negatieve beslissingen in de eerste plaats betrekking hebben op Afrikaanse asielzoekers, vervolgens Aziatische en ten slotte Europese (fig.14 en tab.3). Wanneer we dit dieper in detail bekijken, hebben negatieve beslissingen in de eerste plaats betrekking op de nationaliteiten die het vaakst een asielverzoek indienen, maar eveneens ook op de nationaliteiten die het vaakst erkend worden. Hierdoor is het niet mogelijk om op directe wijze de gegevens met betrekking tot de negatieve beslissingen te analyseren en zou men moeten proberen om omvattende indicatoren te ontwikkelen, die toelaten om inzicht te verwerven in de grootte van het aantal toekenningen of afwijzingen, door de verhouding met het totaal van initiële verzoeken en/of beslissingen te berekenen.

Figuur 14. Nationaliteit van de personen die een asielverzoek ingediend hebben en die een definitieve negatieve beslissing ontvangen hebben in 2007 (met inbegrip van de meereizende familieleden)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

Tabel 3. Negatieve beslissingen volgens type beslissing en nationaliteit, 2007 (met inbegrip van de meereizende familieleden)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken

5.1.3. Een omvattende en eenvoudige indicator van de opslorping of toename van de achterstand in de behandeling van asielverzoeken

Op basis van statistieken over de uiteindelijke positieve en negatieve beslissingen die een asioldossier sluiten, kan men gemakkelijk inzicht krijgen in de evolutie van het aantal hangende verzoeken. Als het aantal beslissingen het aantal verzoeken overtreft, krimpt de achterstand in de behandeling van de verzoeken, terwijl daarentegen, indien het aantal verzoeken groter is dan het aantal beslissingen, de achterstand toeneemt (fig. 15). Ook al

werd de toename van het aantal verzoeken niet gevolgd door een proportionele toename van het aantal beslissingen in 1999-2000, zo is als hierboven beschreven, sindsdien het ritme van het nemen van beslissingen versnelt, wat gezorgd heeft voor een quasi continue opslorping van de achterstand tot op de dag van vandaag. Het aantal verzoeken heeft, ondanks alles, zeer lichtjes het aantal beslissingen voorbij gestoken in 2006. Dit kan men gedeeltelijk aan twee factoren wijden. Enerzijds is de opslorping van de achterstand voornamelijk tot stand gekomen door zich bezig te houden met de meest recente zaken ten koste van de meer complexe zaken die tot vandaag hangend blijven en het moeilijkste te behandelen zijn. Anderzijds heeft de hervorming van het asiel in 2006 geresulteerd in een extra toename van het werk voor de instanties die bevoegd zijn voor asiel, terwijl op hetzelfde moment de duur van de procedure toenam, in het bijzonder doordat er nieuwe autoriteiten geïnstalleerd werden, maar ook doordat er op hetzelfde moment nood was aan het toekennen van bescherming in zowel het opzicht van de Conventie van Genève als in het opzicht van de subsidiaire bescherming. Ondanks deze kleine vertraging lijkt de tendens van het verdwijnen van de achterstand opnieuw bevestigd te worden voor 2007.

Figuur 15. Vergelijking tussen het aantal totale beslissingen en het aantal nieuwe verzoeken, 1999-2007

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / berekeningen door Nicolas Perrin

Om deze opslorping van het aantal hangende verzoeken beter te begrijpen, kan men een samenvattende indicator berekenen die de verhouding tussen het aantal finaal genomen beslissingen en het aantal verzoeken berekent (fig. 16). Dat laat ons toe de nadruk te leggen op de duidelijke vertraging in de behandeling van de asielverzoeken tussen 2000 en 2001, maar ook op de latere toenemende vermindering van deze snelheid en ten slotte op het nieuwe elan dat de hervorming van de procedure gegeven heeft.

Figuur 16. Verhouding tussen het aantal finale beslissingen en het aantal verzoeken (in %), 1999-2007

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / berekeningen door Nicolas Perrin

Eén van de beperkingen van deze indicator is natuurlijk het feit dat men op basis hiervan niet langer de evolutie van de samenstelling van de hangende dossiers kan begrijpen. Dat kan echter doorslaggevend zijn. Zo heeft men bijvoorbeeld na de asielhervormingen die in 2001 doorgevoerd werden, besloten om prioriteit te geven aan nieuwe dossiers ten koste van de oudere dossiers (een werkmethode die men *Last In, First Out* genoemd heeft), wat gemakkelijk de stijging in het aantal behandelde dossiers verklaart. Niettemin is dat allesbehalve een garantie dat de achterstand in behandeling van de oudere dossiers verdwijnt. Om deze dimensie te kunnen vatten, zou het dus nuttig zijn om het jaar waarop de afgesloten verzoeken ingediend werd, te kennen en niet enkel het afsluiten van ieder dossier in de berekeningen op te nemen, of om, anders gezegd, een cohortenbenadering aan te nemen ten aanzien van het jaar waarop de asielverzoeken ingediend werden.

5.1.4. Gebrekkige algemene indicatoren van toekenning of weigering

Het aandeel van de finale positieve beslissingen in het totale aantal finale beslissingen van een jaar

De meest eenvoudige samenvattende indicator die men kan berekenen met betrekking tot de toekenningen, bestaat uit het berekenen van de verhouding tussen het aantal positieve beslissingen en het aantal negatieve beslissingen die gedurende een bepaalde periode genomen zijn. Ook al wordt dit cijfer vaak berekend, toch is het één van de moeilijkste cijfers om te analyseren.

In België is deze indicator sterk afgenomen rond de millenniumwisseling (het cijfer van 2001 is een derde van dat van 1999) alvorens een continue groei te kennen tussen 2001 en 2006 (van 3% naar 29%). In 2007 ten slotte, is de indicator sterk gedaald (-41%), ondanks de invoering van de subsidiaire bescherming eind 2006 (fig.17).

Deze evolutie is in grote lijnen een duidelijke reflectie van de fases van erkenning gedurende het voorbije decennium: 1/ vermindering van het aantal erkenningen terwijl men een explosie aan verzoeken kent; 2/ stijging van aantal erkenningen vervolgens, in het bijzonder door het groot aantal erkenningen van Russische asielzoekers; 3/ opmerkelijke reductie in 2007 van aantal erkenningen in het algemeen, in het bijzonder onder invloed van de daling van het aantal erkenningen van Russische asielzoekers.

Figuur 17. Conjunctureel erkenningpercentage, 1999-2007 (positieve beslissingen / totaal van positieve en negatieve beslissingen)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / berekeningen door Nicolas Perrin

Meer in detail varieert het percentage sterk tussen de nationaliteiten. Zo vallen bijvoorbeeld dat Irakezen sterk op met een percentage van 40%, terwijl het gemiddelde 17% bedraagt. Op dezelfde wijze is het percentage van Somaliërs, Chinezen en Sri Lankanen meer dan 30%; terwijl dat van Rwandezen, Burundezen, Russen, Ivorianen, Serviërs en Djiboutianen meer dan 20% bedraagt. Voor een groot aantal nationaliteiten die regelmatig asiel verzoeken daarentegen, bedraagt het erkenningspercentage minder dan 5%, zoals voor Armeniërs, Nepalezen, Pakistani en Angolezen. Het percentage bedraagt slechts tussen de 5 en 10% voor Algerijnen, Libanezen, Togolezen, Turken, Afghanen, Iraniërs, Congolezen (DRC) en Kameroenen. Voor Wit-Russen, Syriërs, Albanezen en Guineanen ligt het percentage wat onder het gemiddelde (10 à 17%).

Figuur 18. Conjunctureel erkenningpercentage per nationaliteit, 2007 (positieve beslissingen / totaal van negatieve en positieve beslissingen)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / berekeningen door Nicolas Perrin

De redenen waarom deze eenvoudige indicator met de grootst mogelijke voorzichtigheid gehanteerd moet worden, zijn talrijk.

De grootte van de vermeerderingen en verminderingen van het erkenningpercentage wordt ten eerste sterk beïnvloed door de wijze waarop het berekend wordt, en anderzijds

is het zeer moeilijk de richting van het cijfer op te merken. Het percentage is immers zeer gevoelig voor de evolutie van de duur van de procedure, dat op zijn beurt weer sterk beïnvloed wordt door de evolutie van het aantal verzoeken (Legoux, 1995; van der Erf, 2006a). Dit verband kan gemakkelijk geobserveerd worden wanneer men het conjuncturele erkenningpercentage vergelijkt met het aantal asielverzoeken (fig.19): wanneer het aantal verzoeken toeneemt, daalt het erkenningpercentage, terwijl daarentegen het erkenningpercentage stijgt, wanneer het aantal verzoeken afneemt. Meer in detail resulteert enerzijds een opvallende stijging van aantal verzoeken in een toename van de gemiddelde behandelingsduur omwille van de toenemende blokkering van de procedure, terwijl anderzijds de positieve en negatieve beslissingen de neiging hebben om steeds later na het verzoek plaats te vinden door de langere duur van de procedure. Wanneer het aantal verzoeken toeneemt, stijgt ook het aandeel van de uitgestelde verzoeken hierbinnen, en omgekeerd neemt het deel van verzoeken die binnen het jaar afgehandeld zijn, toe wanneer het aantal verzoeken afneemt²¹. Omwille hiervan zijn in periodes waarin het aantal verzoeken toenam, een aantal beslissingen uitgesteld wat geleid heeft tot een kunstmatige vermindering van het erkenningpercentage, terwijl in periodes van afname van het aantal verzoeken, het erkenningpercentage kunstmatig steeg door de opslorping van de achterstallige dossiers die voortkwamen uit vroegere periodes met een teveel aan verzoeken.

Ten gevolge van wat er net aangetoond is, zijn de gegeven statistieken van de genomen beslissingen gedurende een jaar en het conjuncturele erkenningpercentage niet enkel een weergave van de situatie inzake asiel van een gegeven jaar, maar worden de beslissingen van verschillende jaren samengenomen. Dit maakt het moeilijk om het ene jaar met het andere te vergelijken door de opslorping of de toename van het aantal hangende dossiers in de loop van de behandeling hiervan.

We kunnen besluiten dat het erkenningpercentage niet geschikt is om op onvertekende wijze het aantal erkenningen weer te geven, ook al is het een eenvoudige indicator om berekenen en is ze bruikbaar vanuit een invalshoek van administratieve beleidsvoering. Verder nog, deze indicator zou vooral niet gebruikt mogen worden om evoluties in de tijd met elkaar te vergelijken.

De verhouding tussen het aantal positieve beslissingen en asielverzoeken van een jaar

Een andere indicator om de evolutie van het aantal erkenningen te kunnen vatten, wordt soms opgesteld door het aantal erkenningen van een jaar te vergelijken met het aantal asielverzoeken van hetzelfde jaar. Ook al moest de vorige indicator (aantal positieve beslissingen / totale aantal beslissingen) met veel voorzichtigheid gehanteerd worden

²¹ Deze precisering is gegrond, want men zou kunnen denken (en heeft kunnen denken in het verleden) dat een toename van het aantal verzoeken zich zou vertalen in een toename van minder gefundeerde verzoeken. Dit zou de daling van het erkenningpercentage en de toename van de behandelingsduur kunnen verklaren. Deze hypothese kan echter niet hard gemaakt worden. Indien men de gegevens meer in detail analyseert, komt men tot de vaststelling dat de verlenging van de duur van de procedure en de daling van het erkenningpercentage ook geldig is voor de groepen waarvan het aantal verzoeken stabiel gebleven is of afgenomen is.

door het risico om tot foute conclusies te komen, toch moet deze tweede indicator absoluut vermeden worden omdat ze op extreem slechte wijze het fenomeen weergeeft.

Op het eerste zicht lijken de twee indicatoren op elkaar. Meer in detail kan men echter opmerken dat de tweede indicator beter is dan de eerste, wanneer er meer beslissingen genomen worden dan dat er verzoeken ingediend worden, of met andere woorden, wanneer de achterstand in behandeling verdwijnt wat meestal het geval is bij een daling van het aantal verzoeken. De eerste indicator is daarentegen beter dan de tweede wanneer er minder beslissingen dan verzoeken zijn, of met andere woorden, wanneer de achterstand toeneemt wat meestal het geval is bij een stijging van het aantal verzoeken. Deze indicator is met andere woorden zeer gevoelig aan de evolutie van het aantal verzoeken: wanneer het aantal verzoeken stijgt, daalt ze, ongeacht het reële erkenningpercentage; wanneer het aantal verzoeken daalt, stijgt ze, ongeacht het reële erkenningpercentage.

In werkelijkheid schenkt men compleet geen aandacht aan de evolutie van het aantal negatieve beslissingen bij het berekenen van de verhouding tussen het aantal erkenningen en het aantal verzoeken. Zo heeft men bijvoorbeeld in 2007 een opvallende evolutie vastgesteld: het aantal negatieve beslissingen is fors toegenomen, terwijl het aantal verzoeken en erkenningen stabiel gebleven zijn. Wanneer men dan het percentage positieve beslissingen binnen het totaal aantal beslissingen zou berekenen, is het gemakkelijk te begrijpen dat het erkenningpercentage afneemt. De indicator die de verhouding tussen het aantal positieve beslissingen en het totaal aantal verzoeken berekent, blijft daarentegen stabiel in dat geval (fig. 20).

Figuur 20. Vergelijking tussen de twee indicatoren die opgesteld zijn om inzicht in het aantal erkenningen te krijgen:

1/ Finale positieve beslissingen / Totaal aantal finale beslissingen gedurende hetzelfde jaar

2/ Positieve beslissingen / Ingediende verzoeken gedurende hetzelfde jaar (in %, 1999-2007)

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / berekeningen door Nicolas Perrin

Bovendien is deze indicator net als het hierboven beschreven percentage van positieve beslissingen, vertekend door het feit dat de beslissingen die op een jaar genomen worden, ook betrekking kunnen hebben op verzoeken van de voorgaande jaren. De impact hiervan is nog sterker dan eerst, zoals men kan zien indien men de indicator berekend die het omgekeerde is van de indicator die we zonet besproken hebben: de verhouding tussen het aantal negatieve beslissingen en het aantal verzoeken. In dit geval is deze indicator groter dan 100% (fig.21). Tot slot is de som van de indicatoren met betrekking tot de percentages negatieve en positieve beslissingen nooit 100%, behalve in enkele uitzonderlijke periodes waarin het totale aantal beslissingen even hoog ligt als het totale aantal verzoeken. De som schommelt echter in functie van de verhouding tussen het aantal gesloten dossiers en het aantal nieuwe verzoeken (zie 5.1.3. en in het bijzonder fig.16). Daar de globale verhouding tussen het aantal beslissingen en verzoeken sterk

schommelt (van 48% tot 175%) en het aandeel van de negatieve beslissingen in het totale aantal beslissingen sterk varieert, is de waarneming van de evolutie van de verhouding tussen de positieve beslissingen en de verzoeken sterk vertekend. Dit kan resulteren in zware fouten bij de analyse.

Figuur 21. Verhouding tussen het aantal negatieve beslissingen en verzoeken, tussen het aantal positieve beslissingen en verzoeken en tussen het totaal aantal beslissingen en verzoeken, 1999-2007 (in %)

5.2. Een fenomeenbenadering per cohorte

5.2.1. De principes

De twee voornaamste begrenzings van de eenvoudige statistieken betreffende de verzoeken en beslissingen inzake asiel, komen voort uit het feit dat de verschillende beslissingen en verzoeken geanalyseerd worden op een onafhankelijke manier zonder globaal rekening te houden met het traject van een individu, zonder zaken met elkaar in verband te brengen en zonder de lengte van de procedure mee in rekening te brengen.

De manier waarop men deze problemen zou kunnen oplossen, is al enige tijd gekend (van der Erf, 1998; Perrin en Poulain, 2006b). Om de belangrijkste vertekeningen te corrigeren en om de dimensie “duur van de procedure” mee in rekening te brengen, is het om te beginnen voldoende om alle feiten en alle beslissingen van het jaar waarop het verzoek ingediend werd, met elkaar te verbinden in de logica van een zogenaamde longitudinale benadering. Vervolgens, om onze analyse te verdiepen, is het aangewezen om het geheel aan verzoeken, beslissingen en feiten met betrekking tot eenzelfde persoon samen te brengen met het oog op het kunnen bestuderen van de opeenvolging van de beslissingen en de samenhang hiertussen vanuit een zogenaamde biografische benadering. Ten slotte zou het idealiter nodig zijn om een biografie van een persoon te verruimen door rekening te houden met de interacties tussen de asielprocedure en bepaalde feiten van buiten de procedure, maar die een invloed hierop zouden kunnen hebben of die toelaten een preciezer beeld van de situatie van een individu te krijgen (bijvoorbeeld, de regularisatie omwille van humanitaire redenen, begeleide terugkeer, gedwongen verwijdering, ...).

Deze methode werd hier toegepast om een duidelijk beeld te krijgen van zowel de totale duur van de procedure als van de finale beslissing. In het kader van een meer gedetailleerde studie, zou het natuurlijk mogelijk zijn om ieder type van beslissing en iedere overgang naar een andere fase van de procedure apart te bestuderen.

5.2.2. De gegevens

Op basis van de cijfers die in het Wachtregister geregistreerd staan en openbaar gemaakt zijn door de Dienst Vreemdelingenzaken, kon het traject van asielzoekers die hun verzoek tussen 1997 en 2005 ingediend hebben, gevolgd worden²².

Daartoe zijn alle beslissingen en gebeurtenissen die zich voordeden in het kader van de asielprocedure, opgenomen. Het geheel aan beslissingen en gebeurtenissen die betrekking hebben op eenzelfde verzoek, zijn met elkaar in verband gebracht en op een logische manier samengesteld om het traject en vooral het geheel aan data van beslissingen die dit afbakenen, te kunnen begrijpen.

De validatie van de gegevens bracht het onvolmaakte karakter van een aantal individuele registraties aan het licht. Een bepaald aantal trajecten bleken ontbrekende fases te hebben, bij andere bleek de volgorde van de gebeurtenissen onlogisch te zijn. Dit kon verschillende oorzaken gehad hebben: ontbrekende registraties van bepaalde zaken (nalatigheid of coderingsfout van een type beslissing of coderingsfout van datum); een bepaald aantal registraties van beslissingen waren niet gepreciseerd (bijvoorbeeld, het type annex bijgevoegd na een beslissing was niet gepreciseerd)... Op dezelfde wijze heeft de analyse van de gegevens de nadruk gelegd op de afwezigheid van beslissingen, die uitdrukkelijk een bepaald aantal verzoeken gesloten zouden hebben. Dit was het geval wanneer er zich gebeurtenissen voordeden die konden beschouwd worden als de facto afsluitend van een verzoek (bijvoorbeeld de ontsnapping uit een gesloten instelling).

De meest eenvoudige foutieve registraties konden gecorrigeerd worden. Bovendien werd er besloten om als negatieve beslissingen bepaalde ongepreciseerde beslissingen te beschouwen die als laatste in een dossier geregistreerd werden en niet gevolgd werden door nieuwe beslissingen. Zonder deze keuze zou het aantal hangende verzoeken op zijn minst 20 à 25% bedragen aan het einde van onze analyse. Deze correctie zorgt ervoor dat het percentage hangende verzoeken na 10 jaar van procedure slechts 2% bedraagt. Het is zeer waarschijnlijk dat een deel van deze nog steeds hangende verzoeken het resultaat zijn van registratiefouten, maar het was niet mogelijk om verder te gaan in de analyse en het percentage hangende verzoeken lijkt ons van een voldoende normaal niveau te zijn.

Ten aanzien van de doorgevoerde correcties lijkt het zeer waarschijnlijk dat de officieel gepubliceerde statistieken op een niet te verwaarlozen wijze het aantal negatieve beslissingen genomen in de periode 1996-2006 onderschat. De positieve beslissingen en de verzoeken lijken daarentegen correct geregistreerd te zijn en de gepubliceerde statistieken zouden op juiste wijze het fenomeen weer te geven, indien men geen rekening houdt met de definitiekeuzes die soms genomen worden (niet opnemen van meereizende familieleden bijvoorbeeld).

De kwaliteit van de registraties is dus niet perfect, maar na verbeteringen en validatie is de kwaliteit van de gegevens meer dan voldoende naar onze behoeften.

²² De gegevens voor de jaren 1995 en 1996 zijn overgeleverd, maar het bleek dat deze gegevens die verzameld werden op het moment dat het Wachtregister geïnstalleerd werd, te onvolledig waren om volkomen vergelijkbaar te zijn met de later verzamelde gegevens van betere kwaliteit. Op dezelfde wijze werd er besloten om niet te lang stil te staan bij de gegevens die gedeeltelijk verzameld werden voor 2006.

5.2.3. Afsluitingen van verzoekdossiers, totale duur van procedure en hangende verzoeken

In eerste instantie heeft men in iedere cohorte (gedefinieerd als een groep personen die in hetzelfde jaar hun asielverzoek ingediend hebben) het aandeel van de gesloten dossiers geteld op het einde van het eerste jaar, tweede jaar, derde jaar ... enzovoort totdat er geen hangende verzoeken meer waren of dat men het einde bereikt had van de periode waarvoor de database over gegevens beschikte (2006).

Op die manier kan men het aandeel van hangende dossiers of niet gesloten dossiers onderscheiden volgens duur van de procedure en cohorte (fig.22 A en B).

Zo kan men duidelijk aantonen dat de stijging van het geobserveerde aantal verzoeken in 1998, 1999 en 2000 geleid heeft tot een opvallende verlenging van de duur van de procedure. 60% van de ingediende verzoeken in 1997 was nog steeds hangend op het einde van het jaar tegenover 76% van de ingediende verzoeken in 1998, 81% van de verzoeken van 1999 en 78% van de verzoeken van 2000. Hoewel slechts 30% van de verzoeken van 1997 nog steeds hangend was op het einde van het tweede jaar, bevonden 38% van de verzoeken van 1998 en 1999 en 51% van de verzoeken van 2000 zich in deze situatie op het einde van het tweede jaar (fig. 22A en B).

De hervorming van de procedure in 2001 zorgde integendeel voor een versnelling van de procedure. Terwijl van de in 2000 ingediende verzoeken 51% nog steeds hangende was, was dit percentage gedaald tot 19% voor de in 2001 ingediende verzoeken (dit is zelfs beter dan voor de ingediende verzoeken in 1997, terwijl de aanvragen daarentegen in verhouding afgenomen waren). Verder was de effectiviteit van de behandeling van dossiers gestabiliseerd tijdens het eerste jaar van behandeling. Men kan echter wel een verbetering hierin vaststellen tijdens het tweede en derde jaar vanaf 2005 (het tweede jaar voor de verzoeken ingediend in 2004 en het derde jaar voor de verzoeken ingediend in 2003).

Gezien het feit dat enkele jaren na het indienen van een verzoek een niet te verwaarlozen aantal verzoeken nog steeds hangende is, is een comparatieve analyse van de indicatoren per cohorte enkel mogelijk bij een historische invalshoek op lange termijn (fig. 22A), zonder zich hierbij te wagen aan een schatting van de gegevens betreffende de hangende verzoeken. Om de analyse te kunnen gebruiken zonder te moeten wachten totdat het geheel van dossiers van een cohorte behandeld is, bestaat een praktische oplossing hiervoor eruit om het aantal nog steeds hangende dossiers te analyseren na een bepaalde vastgestelde periode: op het einde van het eerste jaar, op het einde van het tweede jaar, op het einde van het derde jaar (fig.22B). De eerste cijfers zijn snel berekenbaar (op het einde van het eerste jaar of tweede jaar bijvoorbeeld). Ze zijn niet vertekend door de evolutie van het asielverzoek. Ze kunnen met elkaar vergeleken worden zonder risico op een foute interpretatie en ze laten een nauwkeurige analyse toe

van de evolutie van de behandelingsduur. Op die manier kan men, indien men wil weten hoeveel dossiers er gesloten zijn op het einde van het eerste jaar (jaar 0 in de grafiek), dit meteen op het einde van dat jaar berekenen. De analyse toont ons duidelijk hoe de snelheid in behandeling van individuele dossiers afgenomen is tussen 1997 en 1999. Sinds 2000, voor de hervorming van 2001, is de verslechtering gestopt en werden nieuwe dossiers sneller behandeld. De hervorming van 2001 zorgde voor een kwalitatief opmerkelijke verbetering (bijna twee keer zoveel dossiers behandeld binnen een jaar tijd). Wat vervolgens interessant is om op te merken, is dat de snelheid van de behandeling van dossiers stabiel gebleven is volgens deze indicator. Dezelfde vaststelling geldt ook voor de behandeling van de dossiers in het tweede jaar (jaar 1 in onze grafieken) en de volgende jaren, met een tamelijk beperkte vooruitgang, ondanks alles, wat betreft de behandeling van de oudere dossiers. Dit is een goede weergave van het centrale idee van de hervorming van 2001, namelijk dat men zich ging concentreren op de meest recente dossiers. Voor de meest recent ingediende verzoeken, is het natuurlijk nog te vroeg om te weten op welke wijze ze behandeld zullen worden. Beter dan het berekenen van een gemiddelde (per definitie vertekend indien men het berekent per jaar van beslissing en onmogelijk te berekenen voor een cohorte voor zover de dossiers niet gesloten zijn), kan men het geheel samenvatten door een mediaan te berekenen, in dit geval meer bepaald de duur die nodig was om 50% van de verzoeken van een cohorte te sluiten.

Figuur 22. Aandeel van hangende verzoeken (in %) volgens jaar van het indienen van het verzoek en duur van procedure (in jaren) (verzoeken ingediend van 1997 tot 2005)

- A. Duur van de procedure op X-as (een curve voor ieder jaar van het indienen van het verzoek)
- B. Jaar van het indienen van het verzoek op X-as (een curve beschrijft het aandeel van de hangende dossiers op het einde van het gegeven jaar)

Bron:DVZ / Berekeningen: Nicolas Perrin (GéDAP-UCL)

5.2.4. Toekenningen van een statuut en verwerpingen van de verzoeken

Op dezelfde wijze waarop we per cohorte de proportie gesloten dossiers berekend hebben op het einde van één jaar, twee jaar, etc..., kunnen we ook de proporties erkenningen per cohorte berekenen (fig.23). Dit laat ons toe rekening te houden met de duur van de procedure en om de vertekeningen van een statistiek die deze niet opneemt, te vermijden. Hierdoor kunnen we aan het licht brengen dat op het einde van de jaren 1990 en in het begin van de jaren 2000, de stijging van het aantal verzoeken vertaald werd in een daling van het erkenningpercentage, gelijklopend aan de verlenging van de procedure. Dit erkenningpercentage kent sinds 2001 een herstel zonder echter het hoge niveau van 1997 te bereiken (tenminste voor zover we vandaag weten, omdat we nog steeds moeten wachten totdat de dossiers gesloten zijn, alvorens we hier zeker van kunnen zijn).

Figuur 23. Erkenningpercentage (in % op de Y-as) volgens jaar van het indienen van het verzoek (een curve per jaar) en de duur van de procedure (in jaren op de X-as) (ingediende verzoeken van 1997 tot 2005)

Bron: DVZ / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP-UCL)

De geobserveerde evoluties per nationaliteit variëren zeer duidelijk (fig. 24). Het is echter opmerkelijk dat, wat de nationaliteit ook is, het erkenningpercentage rond 1998-2000 ineengezakt is, terwijl daarentegen het totaal aantal verzoeken steeg, ongeacht de evolutie van de waargenomen situatie in het land van herkomst en zelfs ongeacht een afname van het aantal verzoeken (behalve in de gevallen waarin het erkenningpercentage nul of quasi nul was). Hierna heeft, samen met een vermindering van het aantal verzoeken, in een bepaald aantal gevallen het erkenningpercentage zich hersteld zoals het algemeen gemiddelde; in andere gevallen is het percentage op een lager niveau dan voor de crisis gebleven; en ten slotte heeft het percentage soms een hoger niveau dan voor de crisis behaald.

Zo hebben bijvoorbeeld Congolezen, die meestal in het midden van de jaren 1990 erkend waren (25% van de personen die in België aangekomen waren in 1997), een duidelijke daling van het erkenningpercentage gekend (ongeveer 10% van de in 2000 aangekomen personen). Dit percentage herstelt zich niet volledig, ondanks een kleine verbetering. Dezelfde evolutie voltrok zich bij de Burundezen, Iraniërs, Rwandezen en Turken met zeer verschillende startniveaus (meer dan 80% van de aangekomen Rwandezen en meer dan 60% van de Burundezen) en met herstelperiodes die min of meer duidelijk en tijdelijk waren.

In het geval van de Algerijnen is het gemiddelde erkenningpercentage voor de personen die op het einde van de jaren 1990 aangekomen waren, ineengezakt zonder werkelijk opnieuw gestegen te zijn.

In een zeker aantal gevallen daarentegen is het herstel zeer duidelijk, ondanks de daling op het einde van de jaren 1990. Zo kenden Afghanen die meestal in het midden van de jaren 1990 erkend werden, een opvallende daling van het erkenningpercentage (minder dan 15% erkenningen van personen aangekomen in 2000), maar het herstel dat daarop volgde was redelijk groot (zelfs al kon een groot aantal Afghanen beroep doen op regularisatie op humanitaire basis buiten de asielprocedure om). Dezelfde evolutie kan geobserveerd worden voor Somaliërs en Irakezen.

Tot slot moeten drie nationaliteiten nog aandacht krijgen: Russen (voornamelijk van Tsjetsjeense origine), Wit-Russen en Chinezen. Voor deze groepen kan men gedurende de laatste jaren waarvan men over gedetailleerde gegevens beschikt, een ongeziene groei van het erkenningpercentage observeren, waarbij het percentage niveaus bereikt die in het verleden nooit eerder geregistreerd werden en waarbij voornamelijk de Russen een extreem hoog percentage behalen. Voor 2006 en 2007 zijn er geen gegevens per cohorte beschikbaar en dus kunnen we niet weten wat de impact zal zijn van de recente gebeurtenissen. Men kan echter, rekening houdend met het kleine aantal beschikbare gegevens, vermoeden dat de erkenning van Russen hoogstwaarschijnlijk afgenomen is. In

het geval van de Chinezen, kan men hoogstwaarschijnlijk een nieuwe groei van het erkenningpercentage voorspellen op basis van de observatie van de beschikbare statistieken inzake beslissingen van een meer recente datum.

Figuur 24. Erkenningpercentage (% op Y-as) per nationaliteit volgens jaar van het indienen van het verzoek (een curve per jaar) en duur van de procedure (in jaren op X-as) (ingediende verzoeken van 1997 tot 2005)

- A. Afghanen
- B. Algerijnen
- C. Wit-Russen
- D. Burundezen
- E. Chinezen (inclusief Hongkong)
- F. Congolezen (D.R.C.)
- G. Irakezen
- H. Iraniërs
- I. Russen
- J. Rwandezen
- K. Somaliërs
- L. Turken
- M. Personen geregistreerd als Joegoslaven of afkomstig van Servië-Montenegro

Bron: DVZ / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP-UCL)

6. Rechthebbenden op internationale bescherming en hun toekomst

6.1. Vluchtelingen in strikte zin

Herhaling van de definitie

Zoals eerder gezegd, is vanuit wettelijk oogpunt, een vluchteling een persoon die door een Staat die het Verdrag van Genève ondertekend heeft, erkend wordt als beantwoordend aan de criteria die door dit Verdrag opgesteld zijn om de bescherming van een Staat te kunnen genieten (zie 2.1.). Erkende vluchtelingen kunnen onderscheiden worden in het kader van het Rijksregister. Sinds 2007 zullen in onze demografische statistieken rechthebbenden op een bijkomende vorm van internationale bescherming, namelijk subsidiaire bescherming, verschijnen. Omdat de gegevens die op dit moment volledig gepubliceerd zijn, ten laatste stoppen op 1 januari 2000, kunnen enkel vluchtelingen in de betekenis van de Conventie van Genève intussen uitdrukkelijk beschouwd worden als rechthebbend op een internationale beschermingsstatus.

In een bepaald aantal gevallen kunnen vluchtelingen hun statuut verliezen en niet langer als dusdanig in de registers voorkomen, maar ze worden in het merendeel van de gevallen niet langer als vluchtelingen beschouwd door de statistiek, vanaf het moment dat ze Belg worden.

Een groep van beperkte omvang

Ook al is het aantal asiolverzoeken in het verleden zeer hoog geweest en is het aantal verzoeken statistisch gezien niet onbelangrijk geweest om de migratie in België te begrijpen, toch is het aantal vluchtelingen die als dusdanig erkend zijn en genieten van dit statuut, tamelijk klein, aangezien men op 1 januari 2006 slechts 14 387 personen telde die zich in deze situatie bevonden. Dit is slechts 1,65% van de populatie van vreemdelingen die legaal in het land verblijven en 0,14% van de totale bevolking van het Koninkrijk (inclusief Belgen).

Deze paradox kan op tamelijk eenvoudige wijze uitgelegd worden:

- Indien het aantal verzoeken hoog ligt, is het erkenningpercentage relatief zwak en is dus het jaarlijkse aantal erkenningen redelijk laag, zelfs indien men een aanzienlijke groei gekend ten opzichte van het vorige decennium heeft, wat de uitbreiding van de groei limiteert;
- Bepaalde erkende vluchtelingen beslissen terug te keren naar hun land van herkomst, ook al lijken deze zaken niet vaak voor te komen op basis van onze beschikbare gegevens;
- Vluchtelingen zijn nog meer geneigd om Belg te worden dan andere vreemdelingen en ze genieten overigens met het oog hierop van geprivilegieerde condities bij de naturalisatie, aangezien ze na twee jaar verblijf al genaturaliseerd kunnen worden in tegenstelling tot drie jaar verblijf in het algemeen²³

Een overwegend mannelijke populatie

De populatie van vluchtelingen of staatlozen is nog mannelijker dan de algemene populatie van vreemdelingen (55% mannen tegenover 51% in de algemene populatie van vreemdelingen op 1.1.2006). Dit gemiddelde percentage mannen komt goed overeen met enkele grote groepen vluchtelingen (56% mannen bij Afghanen, 55% bij ex-Joegoslaven, 54% bij Congolezen, 53% bij Russen) en kan teruggevonden worden bij de meerderheid van de nationaliteiten. Er moeten nochtans een aantal nuanceringen aangebracht worden. Het percentage mannen in de populatie ligt vooral hoog voor enkele groepen, zoals Turken (63% mannen), Iraniërs (63% mannen), Angolezen (65% mannen), Syriërs (67%). Anderzijds telt men een meerderheid aan vrouwen bij Rwandezen (52% vrouwen) en Kameroenezen (58%).

Een overwegend jonge populatie, ondanks het bestaan van groepen van eerder oudere vluchtelingen

Vluchtelingen maken een veel jongere populatie uit dan de Belgische populatie of de populatie van vreemdelingen (fig. 25). De oververtegenwoordiging is in het bijzonder

²³ Sinds 1999. Voor 1999 stond het Wetboek van de Belgische nationaliteit immers vluchtelingen toe de naturalisatie te verkrijgen op het einde van drie jaar in plaats van 5 jaar in het algemeen.

sterk voor de 0- tot 16-jarigen, maar ze bestaat in feite tot de leeftijd van 30 jaar. 31% van de vluchtelingen zijn minderjarig tegenover 15% van de algemene populatie van vreemdelingen. Het aandeel van jongeren varieert sterk naargelang de nationaliteit. Zo maken minderjarigen 37% uit van Afghanen, 43% van de vluchtelingen uit ex-Joegoslavië of 44% van de Russen, terwijl ze slechts 22% uitmaken van Congolezen (D.R.C.) of 19% van de Iraniërs.

Figuur 25. Structuur per leeftijd, vergeleken tussen vluchtelingen en vreemdelingen op 1.1.2006 (in % per leeftijd van de populatie van iedere groep)

Bron: RR- AD SEI

Vooraf binnen de populatie van jongeren, kan men opmerken dat een niet te verwaarlozen aantal geboren is in België. Men kan namelijk binnen de vluchtelingenpopulatie 12% tellen die in België geboren zijn. Dit percentage ligt lager dan dat voor vreemdelingen, maar moet zeker niet over het hoofd gezien worden, temeer omdat het aantal vluchtelingen die in België geboren zijn, snel de Belgische nationaliteit kunnen verkrijgen.

Men kan anderzijds ook opmerken dat men binnen een bepaald aantal groepen vluchtelingen van migratiegolven uit het verleden bijna geen enkele minderjarige kan terugvinden, maar wel een groot aantal oudere mensen. Zo kan men bijna geen enkele minderjarige tellen bij Vietnamese vluchtelingen, maar is 35% van deze groep 60 jaar en ouder, in tegenstelling tot 8% bij de algemene vluchtelingenpopulatie. Zo is er maar 1 minderjarige per 483 vluchtelingen uit Polen (0,2%) in tegenstelling tot 60% zestigplussers tussen Poolse vluchtelingen; 2% minderjarigen, maar 70% zestigplussers bij Oekraïners; geen enkele minderjarige bij Hongaarse vluchtelingen, maar 74% is 60 jaar of ouder.

Een populatie van jonge alleenstaanden die vaak ook alleen wonen

Een opvallend kenmerk van deze populatie is het belang van alleenstaanden. Indien 37% van de vreemdelingen alleenstaand is, is dit percentage bij vluchtelingen 64%. Anderzijds is slechts 29% van de vluchtelingen getrouwd, terwijl dit percentage bij vreemdelingen 50% bedraagt.

Dit kenmerk kan ten eerste uitgelegd worden door de jonge gemiddelde leeftijd van deze groep, aangezien er twee keer zoveel minderjarigen zijn bij vluchtelingen dan bij de algemene vreemdelingenpopulatie.

Meer nog, vluchtelingen wonen vaker alleen dan vreemdelingen (29% tegenover 20%). Dit percentage ligt vooral hoog voor mannen aangezien 35% van hen alleen wonen tegenover slechts 20% vrouwen (tab. 4 en 5).

Tabel 4. Grootte van huishouden bij vluchtelingen en vreemdelingen op 1.1.2006

Bron: RR- AD SEI

Tabel 5. Grootte van huishouden bij vluchtelingen naar geslacht op 1.1.2006
Bron: RR – AD SEI

Een populatie die hoofdzakelijk in Vlaanderen aanwezig is, maar sterk oververtegenwoordigd is in Brussel.

44% van de vluchtelingen verbleef op 1.1.2006 in Vlaanderen in tegenstelling tot 25% in Brussel en 31% in Wallonië. In absolute cijfers vangt Vlaanderen het meeste vluchtelingen op, maar proportioneel gezien naar de populatie grootte van de gewesten, is de groep van vluchtelingen aanzienlijk sterker aanwezig in het Brusselse Gewest.

De vluchtelingenpopulatie die in Brussel verblijft, verschilt in tamelijk grote mate van de vluchtelingenpopulatie in de andere gewesten (fig. 26). Men kan in het bijzonder een ondervertegenwoordiging van minderjarigen en een aanzienlijk sterke oververtegenwoordiging van actieve jongeren vaststellen. Deze differentiële structuur per leeftijd treedt op dezelfde wijze op als bij de Belgische populatie, omwille van de onaangepastheid van de Brusselse vastgoedmarkt aan de behoeften van jonge huishoudens met kinderen. De Brusselse vluchtelingenpopulatie kenmerkt zich eveneens door het grote aantal vluchtelingen die alleen wonen en de beperkte grootte van de huishoudens van vluchtelingen. 41% van de in Brussel verblijvende vluchtelingen wonen alleen in tegenstelling tot 23% in Vlaanderen en 27% in Wallonië. Huishoudens van twee personen zijn eveneens licht oververtegenwoordigd in Brussel, terwijl huishoudens van 4 of meer personen zeer duidelijk ondervertegenwoordigd zijn (tab. 6).

Figuur 26. Structuur per leeftijd, vergeleken tussen vluchtelingen per gewest, op 1.1.2006 (in % per leeftijd van de in het gewest verblijvende populatie)
Bron: RR – AD SEI

Tabel 6. Grootte van huishouden van vluchtelingen per regio op 1.1.2006
Bron: RR- AD SEI

Evolutie en haar componenten

Terwijl gedurende de jaren 1980 en vooral de jaren 1990 het aantal vluchtelingen stabiel bleef, ondanks een lichte neiging tot toename, begon het aantal sterk te verminderen van 1998 tot 2003. Van het maximum van 21 560 in 1997, daalde het aantal tot 10 094 in 2003 (een vermindering van 53% in 6 jaar). Sindsdien is de groep opnieuw gegroeid aan een nooit eerder gezien ritme. Deze snelle groei heeft echter niet geleid tot het opnieuw bereiken van het niveau van het verleden (fig. 27).

Figuur 27. Evolutie van het aantal vluchtelingen en staatlozen die in België verblijven, 1981-2006
Bron: volkstellingen en RR – AD SEI

De factoren die wellicht de evolutie beïnvloed hebben, zijn zoals eerder al vermeld, de evolutie van het asielverzoek, het erkenningpercentage, het aantal terugkeren en het verkrijgen van de Belgische nationaliteit. De sterke vermindering van de groep die geobserveerd wordt tussen 1998 en 2003, kan gedeeltelijk verklaard worden door de afname van het aantal toekenningen van het vluchtelingenstatuut tussen 1998 en 2001 en een sterkere toename van het aantal terugkeren in 1997 en 1998. De drastische daling van het aantal vluchtelingen kan in essentie verklaard worden door de stijging van het aantal vluchtelingen die Belg worden, vooral in 1997 en 1998 en dan vanaf 2000 ten gevolge van de hervorming van de Wetboek van de Belgische nationaliteit en in het bijzonder door het verminderen van 3 naar 2 jaar van de periode dat men in België zou moeten verblijven om recht te krijgen op naturalisatie voor vluchtelingen (fig. 28).

Net zoals het asielverzoek en de toekenning van het statuut van vluchtelingen zich aan de basis bevinden van de samenstelling van de vluchtelingenpopulatie, zo is het verkrijgen van de nationaliteit, nog voor de terugkeer of het overlijden, een van de belangrijkste verklarende elementen voor de beperkte omvang van de groep en haar recente evoluties. Zo lag bijvoorbeeld tussen 1997 en 2003 het aantal vluchtelingen dat Belg werd (fig. 28), aanzienlijk hoger dan het aantal toekenningen van het vluchtelingenstatuut (fig. 9), wat zich vertaalde in een daling van de omvang van de groep. Het bruto percentage van de nationaliteitsverwerving (verhouding tussen aantal personen die de nationaliteit verkregen en het aantal aanwezige vluchtelingen gedurende een jaar) is niet te vergelijken met het geobserveerde percentage bij vreemdelingen. In de periode 2000-2001 werden 30 à 40 % van de vluchtelingen ieder jaar Belg, terwijl er nieuwe mogelijkheden om de Belgische nationaliteit te verkrijgen, geboden werden. Het bruto percentage van de nationaliteitsverwerving is vervolgens gedaald, omwille van de diepgaande vervanging van de vluchtelingenpopulatie die meer en meer recent aangekomen vluchtelingen bevat, die nog geen aanspraak kunnen maken op naturalisatie. In 2005 echter, werd meer dan één vluchteling op vier Belg, wat een zeer hoog niveau blijft. De wettelijke mogelijkheden om de nationaliteit door naturalisatie te verkrijgen, zijn gedeeltelijk verantwoordelijk voor het percentage van de nationaliteitsverwerving. Men moet evenzeer niet de gevolgen onderschatten van het feit dat vluchtelingen per definitie geen aanspraak kunnen maken op de bescherming van hun Staat van herkomst en dat ze vrezend hiernaar terug te moeten keren. Dat moet zich waarschijnlijk vertalen in een zekere motivatie van vluchtelingen om de nationaliteit te verkrijgen.

Figuur 28. Evolutie van het aantal vluchtelingen die de Belgische nationaliteit verkrijgen en van het bruto percentage van het verkrijgen van de nationaliteit.

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Om beter de dynamiek te begrijpen, kan men proberen het toekomstige parcours van vluchtelingen te volgen door een longitudinale benadering (per cohorte) toe te passen. Dit laat toe om de verschillen in het verkrijgen van de nationaliteit doorheen de tijd te kunnen vatten (fig. 29). Na 10 jaar verblijf, zijn 80% van de in 1994 aangekomen vluchtelingen Belg geworden. Van de andere vreemde immigranten die dat jaar aangekomen zijn, is slechts 35% Belg geworden. Net zoals dat het uiteindelijke aantal vluchtelingen die de nationaliteit verkregen hebben hoger ligt, vindt de nationaliteitsverwerving vroeger plaats

en had ze eveneens de neiging toe te nemen voor de meer recent aangekomen vluchtelingen. Zo was immers op het einde van vijf jaar tijd 52% van de in 1994 aangekomen Belg geworden, tegenover enkel 7% van de andere buitenlandse immigranten die hetzelfde jaar aangekomen waren. Verder nog, terwijl men 80% Belgen observeert binnen de groep van in 1994 aangekomen vluchtelingen na tien jaar verblijf, ligt dit percentage aanzienlijk hoger dan het geregistreerde percentage voor vroeger aangekomen vluchtelingen. Zo zijn er van de vluchtelingen die in 1991 aangekomen zijn, na tien jaar slechts 54% Belg geworden. Dit betekent een winst van 26% voor de vluchtelingen die drie jaar later aangekomen zijn.

Figuur 29. Cumulatieve intensiteit van het verkrijgen van de nationaliteit van vluchtelingen en niet-vluchtelingen volgens jaar van immigratie (proportie nieuwe Belgen volgens wettelijk statuut en jaar van aankomst), geïmmigreerd tussen 1991 en 1995 en geobserveerd van 1991 tot 2005

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

6.2. Staatlozen in strikte zin

Herhaling van de definitie

Net zoals voor vluchtelingen is het hier gepast te herhalen dat we hier als staatlozen enkel die personen beschouwen, die het nog steeds zijn en die een verblijfstitel ontvangen hebben. Personen met onbepaalde nationaliteit worden hier niet bij gerekend. Gezien de beperkte omvang van de in aanmerking genomen populatie, is het aangewezen zeer voorzichtig om te gaan met de gepresenteerde cijfers. Sterker nog, de betrouwbaarheid van de registratie van staatlozen als zodanig door gemeenten bleek twijfelachtig te zijn, doelend op bepaalde incoherenties in de gegevens. Het is mogelijk dat een groot aantal staatlozen op inadequate wijze geregistreerd zijn binnen de categorie “onbepaalde nationaliteit” in het Rijksregister of geregistreerd zijn als afkomstig uit het land van herkomst van de staatloze of zijn ouders. De getoonde informatie is tot op deze dag de enige die ons toelaat om zelfs op beknopte wijze de populatie van staatlozen te beschrijven, maar ze moet absoluut verbeterd worden in de toekomst om op een meer precieze wijze deze groep te kunnen omvatten.

Een populatie die vandaag de dag sterk verminderd is

Ook al is het aantal staatlozen dat in de statistieken geregistreerd werd, consequent gebleven, toch is ze vandaag de dag op één van haar laagste peilen. Zo waren er volgens de volkstelling in het begin van de jaren 1970 meer dan 14000 staatlozen. Op 1 januari 2006 waren er slechts 359 (fig. 30A). Men kan meer in detail, ondanks het nog steeds beperkte aantal staatlozen, recent een niet te verwaarlozen groei waarnemen van deze groep (+29% in 5 jaar). Het aantal staatlozen bereikte een historisch minimum op 1 januari 2001 met 279 geregistreerde staatlozen (fig. 30B).

Enkele elementen van uitleg van de mechanismen die aan de basis liggen van de afname in het verleden en de huidige groei

Op lange termijn is de evolutie hoogstwaarschijnlijk allereerst gedeeltelijk het resultaat van een wijziging van de bronnen. Het aantal staatlozen, afgeleid uit volkstellingen gedurende de jaren 1960, 1970 en 1980, was het resultaat van een verklaring van individuen en kon eveneens mensen die zich staatloos verklaarden, maar geen verblijfsrecht bezaten, bevatten. Sinds 1991 daarentegen, zijn de gegevens waarover men beschikt, gebaseerd op het Rijksregister en een administratief register. Men kan veronderstellen dat een zeker aantal personen die juridisch niet als staatloze erkend geweest waren, zich als dusdanig verklaard hebben bij de volkstellingen en men kan eveneens veronderstellen dat staatlozen die geen verblijfsrecht bezaten, mee in rekening genomen zouden kunnen zijn in de volkstellingen.

Ondanks dit alles, moet men het verdwijnen van deze groep niet enkel zien als een gevolg van een verandering van definitie. Tijdens de jaren 1990, terwijl de bron van informatie constant bleef, is het aantal staatlozen immers blijven dalen.

Figuur 30. Evolutie van het aantal staatlozen

A. 1960-2006

B. 1991-2006

Bron: volkstellingen voor 1991 en RR vanaf 1991 – AD SEI

Op lange termijn is deze vermindering van het aantal staatlozen hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de relatieve geringheid van de toekenningen van het statuut, aan de relatief grote omvang van het verkrijgen van de Belgische nationaliteit en aan wijzigingen van de wetgeving in 1984 om de Belgische nationaliteit toe te kennen aan minderjarige staatlozen die in België geboren waren, indien de nationaliteit nog niet aan hen toegekend was (artikel 10 betreffende de Wetboek van de Nationaliteit, aangepast door de wet van 27 december 2006²⁴).

Het aantal geregistreerde staatloze immigranten²⁵ moet in het verleden zeker niet over het hoofd gezien worden (fig. 31). Tot 1976 waren er ieder jaar honderden staatlozen met enkele opvallende pieken, zoals in 1956-1957 ten gevolge van de Sovjetinterventie in Hongarije. Het is pas vanaf 1977 dat plots het aantal registraties per jaar met tientallen begon af te nemen. Moet dit gezien worden als een gevolg van de verharding van de immigratievoorwaarden na 1973? Vindt er niet gelijklopend een evolutie in administratieve handelingen plaats? Op dezelfde wijze, van 1989 tot 2000, is het aantal staatlozen die van in het begin als dusdanig ingeschreven stonden in het Rijksregister, zeer sterk gedaald totdat het minder dan een tiental per jaar was. Sinds het begin van de

²⁴ Deze bepaling is niet van toepassing “indien het kind een andere nationaliteit kan verkrijgen, mits zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) administratieve handelingen verrichten bij de diplomatieke of consulaire overheden van het land van de ouders of van één van hen”.

²⁵ Dit wil zeggen, de personen die meteen als staatloze ingeschreven zijn op het moment van hun aankomst en hun eerste inschrijving in het Rijksregister.

jaren 2000 is het aantal weer gestegen. De verklaring voor al deze evoluties blijft, wat ons betreft, nog steeds een raadsel.

Tegelijkertijd is het aantal personen die het statuut van staatloze verliezen en de Belgische nationaliteit krijgen, van belang. De aanpassingen van het nationaliteitsrecht hebben toegelaten om het aantal staatlozen te beperken: door enerzijds de Belgische nationaliteit toe te kennen aan minderjarigen en door het verkrijgen van de nationaliteit gemakkelijker te maken voor volwassenen. De facto is het percentage van het verkrijgen van de nationaliteit verre van verwaarloosbaar (tussen 3 en 10% gedurende de voorbije 15 jaar). Ook al ligt deze veel lager dan voor vluchtelingen, toch is deze evenmin niet te verwaarlozen (fig. 32). Meer nog, men moet niet vergeten dat elk jaar enkele staatlozen in het buitenland een andere nationaliteit krijgen (of opnieuw krijgen). In het merendeel van de gevallen krijgen ze de nationaliteit van een buurland van de EU (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk...), waarschijnlijk ten gevolge van een huwelijk.

Tot 2000 oversteeg het geheel aan gevallen die het statuut van staatloze verloren door het (opnieuw) verkrijgen van een nationaliteit (van België of een ander land) het aantal staatloze immigranten. Dit verklaarde de snelle afname van het aantal staatlozen. Sinds 2001 stijgt het aantal opnieuw. Enerzijds, is de toekenning van het statuut van staatloze aan nieuwkomers sterk gestegen sinds 2001, terwijl ze toen bijna het nulpunt bereikt had. Anderzijds bereikte gelijktijdig sinds 2000 het aantal personen die staatloos werden terwijl ze legaal in België verbleven met een bepaalde identiteit, een significante hoogte. Het gaat voornamelijk om gevallen van Roemenen, van personen die afkomstig waren uit het voormalige Sovjetunie (met Sovjet- of Russische documenten, maar ook een groeiend aantal personen die vroeger beschouwd zouden worden als kazakken of Armeniërs) en personen van ex-Joegoslavië.

Figuur 31. Evolutie van het aantal staatloze immigranten, opgenomen in populatieregisters

A. 1949-2005

B. 1980-2005

Bron: populatieregisters en RR - AD SEI

Figuur 32. Evolutie van het aantal staatlozen die de Belgische nationaliteit verkrijgen en brutopercentage van het verkrijgen van de nationaliteit (aantal staatlozen die Belg worden / aantal aanwezige staatlozen), 1991-2005

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Voor de 5 jaar waarvan we over gegevens beschikken (2001-2005), maken de naturalisatie en het toekennen van de nationaliteit door verklaring van volwassenen die minstens 7 jaar op het grondgebied verbleven hebben²⁶, veruit en op gelijke wijze de

²⁶ De vreemdeling die de leeftijd van achttien bereikt heeft en die zijn hoofdverblijf in België heeft sinds ten minste 7 jaar, die voor de ambtenaar van de burgerlijke stand de plaats van zijn hoofdverblijf verklaart en die op het moment van deze verklaring gemachtigd of toegelaten werd tot een verblijf van onbepaalde

twee voornaamste manieren uit om de nationaliteit te verkrijgen in het geval van staatlozen (36% in ieder van beide gevallen gedurende de periode 2001-2006). Andere vaak voorkomende vormen om de nationaliteit te verwerven zijn de toekenningen van de nationaliteit door verklaring na 18 jaar voor personen die in België geboren zijn en in België verblijven sinds hun geboorte²⁷ en de toekenning van de nationaliteit door verklaring ten gevolge van een huwelijk²⁸ (7%).

Artikel 10 van het wetboek van de Belgische nationaliteit bepaalt dat: “Belg is het kind geboren in België en dat, op gelijk welk ogenblik voor de leeftijd van achttien jaar of voor de ontvoogding voor die leeftijd, staatloos zou zijn, indien het die nationaliteit niet bezat”. Men zou kunnen verwachten dat dit de grond is waarop vele nationaliteitsveranderingen van staatlozen gebaseerd zijn. De realiteit is echter meer complex. Tot 2002-2003 is er slechts aan 20 personen de Belgische nationaliteit op basis van dit artikel toegekend (minder dan 0,05%). Het gebruik van dit artikel is plots gegroeid in 2004, waarbij het aantal gevallen op één jaar tijd met vijf vermenigvuldigd werd en op drie jaar tijd met acht vermenigvuldigd werd (fig. 33). Ondanks de afwezigheid van gedetailleerde gegevens, kan men verwachten dat het aantal toekenningen van de nationaliteit op basis van artikel 10 van het wetboek van de Belgische nationaliteit, belangrijk gebleven is in 2006²⁹. In de toekomst zal men moeten nagaan wat de impact is van de recente wijziging van artikel 10 door de toevoeging van een tweede alinea om misbruik van dit artikel te voorkomen. De tweede alinea preciseert dat: “Het eerste lid zal echter niet van toepassing zijn indien het kind een andere nationaliteit kan verkrijgen, mits zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) administratieve handelingen verrichten bij de diplomatieke of consulaire overheden van het land van de ouders of van één van hen.” (van kracht vanaf 28 december 2006). Ondanks dit alles moet men de kwestie relativeren. Ondanks de nooit geziene groei van het gebruik van artikel 10, vertegenwoordigen deze toekenningen immers slechts 0,40% van de totaal geregistreerde toekenningen in 2006.

De personen die van artikel 10 gebruik gemaakt hebben, zijn in België geboren minderjarigen en de meerderheid hiervan zijn Belg geworden korte tijd na hun geboorte. Gedurende de voorbije vijf jaar (2001-2005), is bijna de helft (48%) Belg geworden tijdens het eerste jaar na de geboorte, 90% in de twee jaar na de geboorte en 99% in de vijf jaar na de geboorte (fig. 34).

Op onverwachte wijze is bijna het totaal aan personen die gebruik gemaakt hebben van artikel 10, niet als staatloze geregistreerd in het Rijksregister (99% in de periode 2001-

duur in het Koninkrijk of geautoriseerd werd zich er te vestigen (art. 12bis, §1, 3 van het wetboek van de Belgische nationaliteit).

²⁷ Geboren in België, er zijn hoofdverblijf hebbend sinds zijn geboorte, de leeftijd van achttien jaar hebben en zijn intentie om de Belgische nationaliteit te verkrijgen verklaren voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar hij zijn hoofdverblijf heeft (art. 12bis, §1, 1 van het wetboek van de Belgische nationaliteit zoals aangepast door art. 4 van de wet van 1 maart 2000 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de Belgische nationaliteit).

²⁸ Artikel 16 van het wetboek van de Belgische nationaliteit.

²⁹ We leiden dit in het bijzonder af uit antwoorden op parlementaire vragen met betrekking tot het onderwerp.

2005). De meerderheid werd beschouwd als personen van onbepaalde nationaliteit (73%) of van een gepreciseerde nationaliteit (voornamelijk, in afnemende volgorde, de Equatoriaanse, Colombiaanse, Braziliaanse, Peruviaanse en Sri Lankaanse nationaliteit). Dit moet ons aansporen om voorzichtig om te gaan met de gegevens over staatlozen die zeer onvolledig geregistreerd zouden kunnen zijn door de gemeenten.

Figuur 33. Evolutie van het aantal personen die de Belgische nationaliteit verkregen op basis van artikel 10, eerste alinea van het wetboek van de nationaliteit (staatlozen), 1991-2005 (totaal en % van het totaal aantal vreemdelingen die Belg worden)

Bron: RR – AD SEI tot 2005 – voor 2006 antwoord van vicepremier en minister van Binnenlandse Zaken op 27 april 2007, op vraag nr. 1267 van Paul Meeus op 4 april 2007 (/) Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Figuur 34. Leeftijd van personen die de Belgische nationaliteit verkregen hebben op basis van artikel 10, eerste alinea van wetboek van de nationaliteit (staatlozen), 2001-2005

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Het land van geboorte en het jaar van immigratie

Ook al heeft een staatloze geen nationaliteit, toch is zijn land van geboorte meestal gekend (tab. 7), wat ons een indicatie kan geven van zijn afkomst, ondanks de mogelijke onnauwkeurigheden en vervalsingen van dit type informatie.

Het meest verrassende is dat het meest voorkomende land van geboorte van staatlozen België is (in 34% van de gevallen). Ten gevolge van het feit dat, sinds 1985, de wet de Belgische nationaliteit toekent aan kinderen die op zijn bodem geboren worden en die staatloos zouden worden zonder deze toekenning, is het aandeel van staatloze minderjarigen die in België geboren zijn, zeer klein (3%) en stemt het enkel overeen met juridisch zeer complexe gevallen. De grote meerderheid van de staatlozen die in België geboren zijn, zijn geboren in de periode na de oorlog, op het einde van de jaren 1940, tijdens de jaren 1950 en in het begin van de jaren 1960. Ze zijn dus tussen 40 en 59 jaar (63%). Het aandeel van de oudsten is echter niet te verwaarlozen (27%). Deze in België geboren staatlozen zijn dus vaak al lange tijd in België, maar ze hebben nog geen stappen genomen om Belg te worden of om een andere nationaliteit te verkrijgen (of ze hebben, tenminste, dit nog niet aan hun gemeente verklaard en ze blijven zichzelf staatloze noemen op het moment van de vernieuwing van hun verblijfstitel).

Europa, naast België, is veruit het meest voorkomende continent van geboorte van staatlozen (50%). Binnen dit continent is Roemenië het voornaamste land van geboorte na België voor staatlozen (16%), in het bijzonder door het feit dat het voor emigranten mogelijk is de nationaliteit te verliezen. De ex-Sovjetunie en ex-Joegoslavië zijn vervolgens de belangrijkste zones (12% voor iedere zone). Buiten Europa, is enkel Azië en bijna enkel het Midden-Oosten, een belangrijke zone van geboorte voor staatlozen en in het bijzonder Libanon, Israël, Palestina en Turkije.

Tabel 7. Land van geboorte van geregistreerde staatlozen in België op 1 ... 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

In het algemeen zijn de staatlozen die buiten België geboren zijn, tamelijk recent aangekomen: 62% tijdens de jaren 2000, 24% tijdens de jaren 1990 en slechts 14% voor 1990 (fig.35).

Figuur 35. Jaar van immigratie van geregistreerde staatlozen op 1 januari 2006 en geboren buiten België (N.B. in 30% van de gevallen is de informatie onbekend)

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Geografie en structuur per leeftijd

In tegenstelling tot vreemdelingen en in het bijzonder tot vluchtelingen, is de populatie van staatlozen voornamelijk geconcentreerd in Wallonië (42%), vervolgens in Vlaanderen (37%) en dan pas in Brussel (21%).

De populatie van staatlozen kent een meerderheid aan mannen (68%), dit is een hoger percentage dan bij vluchtelingen (55%) of vreemdelingen in het algemeen (51%).

In tegenstelling tot de populatie van vreemdelingen, is de populatie van staatlozen relatief oud (fig. 36). De gemiddelde leeftijd van 44 jaar van dit onderdeel van de bevolking ligt veel hoger dan de gemiddelde leeftijd van de bevolking van het Koninkrijk (41 jaar). Dit kan voornamelijk verklaard worden door het feit dat in België geboren minderjarigen de Belgische nationaliteit kunnen verwerven als ze staatloos zouden worden. De proportie minderjarigen is bijgevolg zeer beperkt (8%). Naast enkele uitzonderingen zijn alle in België na 1970 geboren staatlozen Belg geworden.

Figuur 36. Leeftijd van geregistreerde staatlozen op 1 januari 2006.

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

6.3. Personen die recht hebben op statuut van vluchteling of asielzoeker

Gegevens en methodes

Zowel in het geval van vluchtelingen als in dat van staatlozen, is het verschijnsel van het verwerven van de nationaliteit zo sterk aanwezig dat het resulteert in het feit dat het aantal , dat op een gegeven moment recht heeft op het statuut van vluchteling, redelijk beperkt is, ondanks de constante erkenning van nieuwe vluchtelingen of staatlozen.

Om inzicht te krijgen in de levensomstandigheden en de integratie van vluchtelingen, is het dus nodig om eveneens de personen die in het verleden vluchteling of staatloze waren, te identificeren. Het begrijpen van de toekomst van vluchtelingen of staatlozen op

basis van enkel de beschikbare gegevens over personen die op dit moment recht hebben op deze statuten, kan leiden tot zware fouten. Volgens onze schattingen is, vanaf vijf jaar verblijf in ons land, immers meer dan de meerderheid van de vluchtelingen Belg geworden. Zich beperken tot enkel die personen die recent erkend geweest zijn, laat niet toe om de integratie en de toekomst op lange termijn te vatten.

Om de populatie die in het verleden vluchteling of staatloze geweest is, te kunnen onderzoeken, gebruiken we de historische van het Rijksregister die ons toelaten om vast te stellen of een persoon die op dit moment Belg is, in het verleden vluchteling of staatloze geweest is.

De methode die we ontwikkeld hebben is natuurlijk niet perfect. Enerzijds is het Rijksregister een relatief recent instrument. We kunnen hiermee dus niet vluchtelingen of staatlozen identificeren die Belg werden voor de jaren 1980. Anderzijds, veranderen staatlozen frequent en meerdere malen van statuut en nationaliteit tijdens hun leven. In het kader van deze eerste studie, zullen we enkel op duidelijke wijze die personen kunnen identificeren die staatloos waren op het moment van de nationaliteitsverwerving of die erkend waren als staatloze vanaf hun eerste wettelijke verblijf in België. In deze twee gevallen is verbetering nog steeds mogelijk, maar het lijkt ons dat de imperfecties van de methode verwaarloosbaar blijven, in het bijzonder gezien de volledige afwezigheid van gegevens over dit onderwerp.

Enkele kenmerkende elementen

Ook al zijn er slechts 14 847 vluchtelingen in de wettelijke bevolking van het Koninkrijk op 1 januari 2006, toch kan men 37 658 personen die in het verleden dit statuut gekregen hebben, terugvinden wanneer men de historiek van het Rijksregister mee in rekening brengt. In totaal telt men dus vandaag 52 495 personen met een vluchtelingenstatuut op dit moment of in het verleden (de exactheid van dit getal is niet volledig duidelijk, gezien het voorlopige karakter van het onderzoek).

Op dezelfde wijze hebben 1518 personen het statuut van staatloze gehad in het verleden, ook al zijn er op dit moment slechts 359 personen als dusdanig geregistreerd. In totaal kan men dus 1877 personen tellen met het statuut van staatloze op dit moment of in het verleden.

Het feit dat men met de ene of met de andere definitie werkt, heeft een aanzienlijke invloed op de kenmerken van de bestudeerde populatie. Zo ontvangt Vlaanderen, indien men enkel de huidige situatie bekijkt, het grootste aantal vluchtelingen, nog voor Wallonië en met Brussel op grote afstand op de derde plaats. Indien men echter niet langer de huidige situatie bekijkt, maar ook het statuut in het verleden, dit wil zeggen indien men rekening houdt met de personen die sindsdien Belg geworden zijn, keert de situatie om. Brussel zal dan verschijnen als een gewest dat meer personen met een vluchtelingenstatuut in het heden of in het verleden, ontvangt dan Vlaanderen, nog ver voor Wallonië (tab. 8).

Hetzelfde verschijnsel van onderschatting van de staatloze populatie treedt op voor Brussel, indien men geen rekening houdt met de personen die staatloos geweest zijn (tab. 9).

Tabel 8. Vluchtelingen of personen die vluchteling geweest zijn, per gewest van verblijf op 1 januari 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Tabel 9. Staatlozen of personen die staatloos geweest zijn, per gewest van verblijf op 1 januari 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

De zeer grote meerderheid van de personen tussen 5 en 80 jaar die vluchteling geweest zijn, zijn Belg geworden. De vluchtelingen die nog niet Belg geworden zijn, maken enkel de meerderheid uit binnen de categorie van 0 tot 5 jaar en die van 80 jaar en ouder (zeer klein aantal) binnen de populatie van personen die vluchteling geweest zijn. De gekozen definitie en de nationaliteitsverwerving wijzigen dus aanzienlijk de visie op de structuur per leeftijd van de vluchtelingenpopulatie (fig. 37).

Eveneens voor staatlozen, wijzigt het feit dat men niet rekening houdt met de personen die Belg geworden zijn, op sterke wijze de structuur per leeftijd, wanneer men de meerderheid van de personen uitsluit die meer dan 20 jaar staatloos geweest zijn (fig. 38).

Figuur 37. Leeftijd van huidige en voormalige vluchtelingen, aanwezig op 1 januari 2006

- A. Absolute aantallen
- B. Percentage van leeftijdsgroepen
- C. Percentage per groep (vluchtelingen, voormalige vluchtelingen, vluchtelingen en voormalige vluchtelingen)

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Figuur 38. Leeftijd van staatlozen of Belgen die staatloos geweest zijn, aanwezig op 1 januari 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Een niet te verwaarlozen percentage van personen die op dit moment vluchteling zijn of die vluchteling geweest zijn, is in België geboren (12% indien men zich beperkt tot huidige vluchtelingen, 23% indien men ook rekening houdt met diegenen die Belg geworden zijn). Het percentage van nationaliteitsverwervingen ligt logischerwijs hoger voor vluchtelingen die in België geboren zijn (84% tegenover 69%, in beide gevallen inclusief de personen die Belg geworden zijn).

Tabel 10. Vluchtelingen of voormalige vluchtelingen per land van herkomst op 1 januari 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Het fenomeen is nog belangrijker om rekening mee te houden bij het onderzoeken van de geboorteplaats van staatlozen (tab. 11). Het rekening houden met de staatlozen die Belg geworden zijn, leidt immers tot een volledig ander beeld van staatlozen: de huidige staatlozen zijn voornamelijk geboren in het buitenland, maar 77% van de staatlozen die Belg geworden zijn, zijn geboren in België. In totaal is 69% van de personen die staatloos geweest zijn, geboren in België. Het gaat hier voornamelijk om een gevolg van de bestaande wetgeving in de jaren 1940, 1950 en 1960. Deze wetgeving resulteerde in een groot aantal nationaliteitsverliezen in gevallen van in het buitenland geboren personen, zonder dat deze personen de mogelijkheid hadden om gemakkelijk de nationaliteit van hun land van geboorte te verwerven.

Tabel 11. Huidige of voormalige staatlozen per land van geboorte op 1 januari 2006
Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Het aandeel van Belgen binnen de populatie van vroegere vluchtelingen varieert sterk tussen de nationaliteiten (tab. 12). Het rekening houden met de personen die de Belgische nationaliteit verworven hebben, laat toe om beter de impact van de toekenning van het vluchtelingenstatuut op de onderzochte vluchtelingenstromen te schatten, en dan voornamelijk wat betreft voor de relatief oudere stromen vanuit niet-Europese landen. Zo zijn, op basis van enkel het cijfer van vluchtelingen, de Turken een groep zoals alle anderen. Indien men echter rekening houdt met de vluchtelingen die Belg geworden zijn, zijn Turken veruit de grootste groep van personen die vluchteling geweest zijn. Dit geldt eveneens voor Congolezen. Ook al is het aantal Congolese vluchtelingen niet hoog, toch is het aantal Belgen van Congolese afkomst die gebruik gemaakt hebben van het vluchtelingenstatuut, zeer hoog. Dit verklaart waarom Congolezen de tweede grootste groep van personen die vluchteling geweest zijn, uitmaken in België. Dit geldt evenzeer voor een groot aantal kleinere groepen. Zo is het aantal Albanese vluchtelingen zeker niet omvangrijk, maar is er wel een groot aantal Belgen van Albanese afkomst die in het verleden gebruik gemaakt hebben van het vluchtelingenstatuut. We kunnen deze oefening herhalen voor Chilezen, Peruvianen, Libanezen, Laotianen, Cambodjanen, Vietnamezen, Ghanezen, Ethiopiërs en Roemenen. In al deze gevallen is het aantal personen die een vluchtelingenstatuut gehad hebben, zeer hoog, maar wordt dit gecamoufleerd in de officiële statistieken door de snelle nationaliteitsverwervingen die zeer omvangrijk zijn.

In het geval van staatlozen (tab. 13), vestigt het onderzoek van de geboorteplaats van de Belgen die staatloos geweest zijn, voornamelijk de aandacht op het feit dat het merendeel van de personen die staatloos geweest zijn, afkomstig zijn uit Europese landen. Het onderzoek laat eveneens toe om te wijzen op het vergeten belang van het aantal staatlozen die geboren zijn in buurlanden van België (Duitsland, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, ...) en die besloten hebben om naar België te migreren. Ten slotte laat de tabel ons ook toe om nogmaals te wijzen op een niet te verwaarlozen aantal personen die in Congo geboren zijn en die evenzeer beroep gedaan hebben op het statuut van staatloze.

Tabel 12. Vluchtelingen of personen die vluchteling geweest zijn volgens nationaliteit van herkomst op 1.1.2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

Tabel 13. Land van geboorte van staatlozen of personen die staatloos geweest zijn op 1 ... 2006

Bron: RR – AD SEI / Berekeningen door Nicolas Perrin (GéDAP – UCL)

7. De afgewezen asielzoekers en hun toekomst

Ook al is het relatief gemakkelijk personen die het statuut van vluchteling gekregen hebben, op te volgen, de situatie voor afgewezen asielzoekers is compleet anders³⁰. Ten eerste wordt het verblijf van een deel van de uitgewezenen illegaal en is het moeilijk te schatten hoeveel personen in die onwettige situatie besluiten het land te verlaten. Meer nog, een deel van de uitgewezen asielzoekers krijgen a posteriori toch nog een verblijfstitel op een andere basis (humanitaire regularisatie, gezinshereniging, ...) op het moment dat de asielpcedure nog niet volledig stopgezet is, omwille van het verwerven van die verblijfstitel op een andere basis dan het asiel. In alle gevallen echter worden afgewezen asielzoekers niet als dusdanig geïdentificeerd, behoudens enkele uitzonderingen.

Normaal gezien is het praktisch enkel mogelijk om een beperkt aantal indices op te stellen met betrekking tot de toekomst van afgewezen asielzoekers. Het lijkt ons niettemin nuttig om deze kort voor te stellen en vervolgens meer aandacht te besteden aan de methodologie die ons toelaat om verder te gaan dan deze indices.

7.1. Het indienen van een nieuw asielverzoek

Een eerste mogelijkheid voor een persoon wiens asielverzoek afgewezen is, is om een nieuw asielverzoek in te dienen op basis van nieuwe elementen.

De evolutie van het aantal meervoudige asielverzoeken is praktisch volledig symmetrisch aan die van de eerste asielverzoeken (fig. 39 en 40). Terwijl het aantal eerste verzoeken de lucht ingeschoten is tussen 1998 en 2000, is het aantal meervoudige verzoeken ineengezakt. Vervolgens, terwijl het aantal eerste verzoeken vermindert, stijgt het aantal meervoudige verzoeken en dit zowel in absolute aantallen als in percentages. Op tamelijk automatische wijze lijkt de vermindering van het aantal nieuwe verzoeken vergezeld te worden door een stijging van het aantal herhalingen van verzoeken die dus de neiging hebben om ten dele de geobserveerde vermindering te compenseren. Een stijging van het aantal nieuwe verzoeken daarentegen, lijkt vergezeld te worden door een vermindering van het aantal meervoudige verzoeken, met als gevolg een vermindering van het totale aantal verzoeken. Het zou verleidelijk zijn om in dit fenomeen een aanpassing te zien van de strategieën van het herhalen van het verzoek aan de capaciteiten van de behandeling

³⁰ We zullen hier niet de personen behandelen aan wie de toekenning van het statuut van staatloze geweigerd is. In die gevallen is er immers geen enkel gegeven beschikbaar op dit moment en geen enkele index kan beloven om zulke gegevens in de nabije toekomst voort te brengen.

van het dossier. Men zou hier ook een cycluseffect in kunnen zien met betrekking tot een kloof tussen het aantal eerste verzoeken en het aantal meervoudige verzoeken, waarvan het principe het volgende is: periodes met een hoog aantal eerste verzoeken zouden bijdragen tot het aantal meervoudige verzoeken in periodes met een klein aantal ingediende verzoeken, terwijl periodes met een klein aantal verzoeken niet in staat zijn bijdragen tot het aantal meervoudige verzoeken in de daaropvolgende periodes met een hoog aantal verzoeken. Het is tot slot waarschijnlijk dat de versnelling van de procedure in een periode met een laag aantal verzoeken leidt tot het feit dat een groter aantal asielzoekers hopen dat men tijdens de procedure geen rekening zal houden met alle nodige elementen.

Figuur 39. Evolutie van het aantal meervoudige verzoeken, 1996-2006

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / Berekeningen door Nicolas Perrin

Figuur 40. Evolutie, vergeleken tussen het aantal eerste verzoeken, het aantal meervoudige verzoeken en het percentage van de meervoudige verzoeken, 1996-2006

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / Berekeningen door Nicolas Perrin

7.2. De regularisatie van de verblijfsstatus, buiten het verzoek om internationale bescherming

De databases met betrekking tot humanitaire regularisaties bevatten a priori informatie die nuttig zou zijn om de toekomst van de afgewezen asielzoekers te kunnen vatten.

De moeilijkheid bestaat op dit moment uit het feit dat de gepubliceerde statistieken niet asielzoekers als dusdanig onderscheiden. Eén van de categorieën van de statistieken over regularisatie, omvat de regularisaties omwille van een onredelijk lange duur van de asielprocedure. Deze categorie is specifiek voor asielzoekers. Enkele asielzoekers worden echter ook geregulariseerd omwille van medische redenen, humanitaire redenen, omdat ze de ouder van een Belgisch kind zijn of omdat ze Afghaans zijn. In alle gevallen echter is het feit dat de personen asielzoeker geweest zijn, niet opgenomen als criterium in het geheel van de procedure. Sterker nog, men zou naast de datum van de regularisatie van een asielzoeker, ook de datum moeten kennen waarop het verzoek ingediend werd en de datum waarop de asielzoeker afgewezen werd. De geregulariseerden van een gegeven jaar zijn immers soms afgewezen asielzoekers die gedurende een redelijk lange periode illegaal in ons land verbleven hebben, alvorens ze geregulariseerd werden. Om het percentage regularisaties te kennen, moet men nog eens een cohortenbenadering toepassen.

Er is nood aan meer uitvoerige onderzoeken, maar nu weet men al dat de stroom van regularisaties van asielverzoekers omwille van een lange asielprocedure tussen 2005 en 2007, geleid heeft tot meer verwervingen van een verblijfstitel door asielzoekers dan toekenningen van internationale bescherming op het einde van de asielprocedure (tab. 14). De recente daling van deze vorm van regularisatie lijkt erop te wijzen dat men,

ondanks alles, “de voorraad uitgeput heeft” van mogelijke verzoekers in deze categorie, zelfs indien men zich zou kunnen afvragen of deze recente vermindering niet gedeeltelijk verklaard kan worden door een regularisatie van een groter aantal verzoekers op een andere basis.

Hoewel de huidige situatie niet toelaat een antwoord op deze vraag te vinden, kan er benadrukt worden dat er op dit moment een onderzoeksproject over het opvolgend van de toekomst van geregulariseerden in ontwikkeling is onder de naam ROUTE (*Realisatie van Onderzoeksmogelijkheid naar Ulterieure Trajecten en tendensen bij Ex-aanvragers van een regularisatie*³¹). Dit zou het mogelijk moeten maken om op het merendeel van de vragen een antwoord te vinden.

Tabel 14. Beslissingen inzake humanitaire regularisatie volgens belangrijkste motief, 2005-2007

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / Dienst Humanitaire Regularisatie

7.3. De verwijdering

Naast de asielprocedure of de regularisatie, kunnen afgewezen asielzoekers ook geïdentificeerd worden op het moment van de verwijdering. Ook al is de informatie interessant, ze is zeer moeilijk te interpreteren, behalve in termen van de conjuncturele effectiviteit van het verwijderingbeleid. De uitgevoerde verwijderingen hebben ieder jaar immers niet enkel betrekking op de afgewezen asielzoekers van dat jaar, maar ook op die van de voorgaande jaren. Welnu, het aantal afgewezen asielzoekers van de voorgaande jaren die nog steeds aanwezig zijn en op illegale wijze hier verblijven, kan niet geschat worden. Om werkelijk in staat te zijn de grootte van het aantal terugkeren te bevatten, moet men het jaar kennen waarop de negatieve beslissing genomen is die het asiendossier van de afgewezen asielzoeker gesloten heeft. Normaal gezien kan men simpelweg zeggen dat, terwijl het aantal verwijderingen van afgewezen asielzoekers gedaald is tot 2004, men in 2005 en 2006 een lichte stijging van deze verdrijvingen waargenomen heeft (fig. 41).

Figuur 41. Evolutie van het aantal begeleide en gedwongen terugkeren (repatriëringen en uitwijzingen) van afgewezen asielzoekers

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken / Berekeningen door Nicolas Perrin

7.4. De onbekenden

Ook al kan men een zeker aantal indices bundelen over de toekomst van afgewezen asielzoekers, dat neemt dat niet weg dat, op basis van de ruwe informatie waarover we

³¹ Dit project werd ontwikkeld door het Federaal Wetenschapsbeleid in samenwerking met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding in het kader van het AGORA programma en wordt geleid door Prof. Johan Wets (KU Leuven), Prof. Christiane Timmerman (UA), Prof. Andrea Rea (ULB) en Prof. Marco Martiniello (ULg).

beschikken op dit moment, de situatie van deze personen onbekend blijft in het grootste deel van de gevallen en in het bijzonder in de meest problematische gevallen. Men beschikt over geen enkel objectief element met betrekking tot de afgewezen asielzoekers die zich in een irreguliere situatie bevinden zolang ze niet verdreven of geregulariseerd zijn. Men beschikt ook niet over informatie over hun mogelijk vertrek, indien deze niet omkaderd is (begeleid of gedwongen). Men kan dus enkel volhouden dat het nodig is om aandacht te besteden aan de toekomst van afgewezen asielzoekers, al was het maar omdat het gaat over een situatie waarin de meerderheid van de asielzoekers ertoe gebracht worden te leven.

8. Besluit

Hoewel het aantal asielzoekers redelijk laag ligt en het aantal staatlozen te verwaarlozen is (minder dan 400 personen), toch is het waarschijnlijk niet onbelangrijk om nieuwe methodes te ontwikkelen die ons toelaten om beter het bestaan en de behoeften van deze populaties te begrijpen, al was het maar om het onthaalbeleid van deze groepen en de omkadering van de asielprocedure aan te passen. Sterker nog, gezien de recente stijging van het aantal geregistreerde verzoeken in een bepaald aantal buurlanden, mag er niet uitgesloten worden dat er een nieuwe belangrijke fase van aankomst van asielzoekers zal aantreden.

Ook al blijft het aantal asielverzoeken consequent, toch is het aantal vluchtelingen vandaag de dag tamelijk beperkt (minder dan 15 000 personen). Toch is het aantal personen die ten minste een dag van dit statuut genoten hebben, veel hoger (meer dan 52 000 personen). Wij stellen hier voor om een methode te ontwikkelen die toelaat om rekening te houden met vluchtelingen die Belg geworden zijn. Deze methode laat, toegepast op staatlozen, eveneens toe om aan te tonen dat, ook al telt men vandaag slechts 400 staatlozen, bijna 1 900 personen die in dit land leven, ten minste een dag van dit statuut genoten hebben. Zowel in het geval van vluchtelingen als van staatlozen, denken we dat die nieuwe gegevens het mogelijk zouden moeten maken deze populaties beter te begrijpen, evenzeer als hun dynamiek inzake demografie en integratie.

Binnen dit geheel, kunnen de statistische instrumenten nog sterk verbeterd worden en kunnen uit het onderzoek een zeker aantal aanbevelingen afgeleid worden.

De officiële gegevens zijn lange tijd beperkt gebleven tot administratieve statistieken met betrekking tot ingediende verzoeken, behandelde dossiers,... In de toekomst, zou men beter rekening houden met individuen en hun levensomstandigheden en met zowel asielzoekers als hun meegereisde familieleden, maar men zou beter ook personen die meervoudige opeenvolgende verzoeken indienen, onderscheiden.

Op een meer prozaïsche wijze gezegd, men zou meer de sterk divergente gegevens moeten harmoniseren die beschikbaar gesteld zijn door verschillende instanties die met de thematiek belast zijn.

Wanneer we dezelfde gedachtegang volgen, zou het nuttig zijn om echt de asielprocedure en de nabije toekomst te monitoren van vluchtelingen en afgewezen asielzoekers. Het is daarom essentieel over te gaan op een longitudinale en globale opvolging van de asielprocedure om de aaneenschakeling van beslissingen en het eindresultaat van de procedure te begrijpen, en niet enkel de beslissingen waarmee het dossier doorspekt is. Wij stellen ook een zeker aantal methodes en voorbeelden van een voorlopig gebruik van deze methodes voor om inzicht te kunnen verwerven in de duur van de procedure en het erkenningpercentage.

Het lijkt ons evenzeer belangrijk om hiernaast een opvolging van de asielprocedure te garanderen met als doel:

- Begrijpen van de toekomst van erkende vluchtelingen en hun concrete levenssituatie
- Begrijpen van de toekomst van afgewezen asielzoekers die hun verzoek verworpen zien worden
- Begrijpen van de interactie met andere vormen van migratie, verwerven van een verblijfstitel of regularisaties
- Begrijpen van “de terugkeer”

Er rest ons nog veel werk om opheldering te krijgen over deze zaken. De beperkte demografische benadering die voorgesteld is, is natuurlijk enkel een introductie van een bredere benadering die noodzakelijkerwijs de bevoegde instellingen voor asiel en onderzoekers van andere disciplines moet integreren in de beschouwing. Dit kan in het bijzonder door meer kwalitatieve benaderingen toe te passen.

De recente ontwikkeling van een zeker aantal projecten betreffende de toekomst, en in het bijzonder de plaats op de arbeidsmarkt, van geregulariseerden (Before and After, ROUTE) of van populatiegroepen die ontstaan zijn ten gevolge van immigratie op een meer algemene wijze (socio-economisch monitoringproject van het Centrum voor gelijkheid van kansen), kan leiden tot goede voorbeelden voor in de toekomst binnen deze materie.

9. Bibliografie

Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, 2007, *Socio-economische monitoring op basis van nationale herkomst om discriminatie op de arbeidsmarkt beter te kunnen bestrijden*, Nota voor de Interministeriële Conferentie van Arbeid op 15 februari 2007, 27 p.

Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, 2008, Jaarverslag Migratie 2007, www.diversiteit.be, 178 p.

Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, 2004, *Jaarverslag. Zesde jaarverslag. Jaar 2003*, <http://www.belgium.be/cgvs>, 81 p.

Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, 2005, *Jaarverslag. Zevende jaarverslag. Jaar 2004*, <http://www.belgium.be/cgvs>, 46 p.

Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, 2006, *Jaarverslag. Achtste jaarverslag. Jaar 2005*, <http://www.belgium.be/cgvs>, 58 p.

Legoux, Luc, 1995, *La crise de l'asile politique en France*, Parijs : Centre Français sur la Population et le Développement, Les Etudes du CEPED N°8, 344 p.

Lejeune, Julie, 2006, Aperçu de jurisprudence : la qualité d'apatride et le droit au séjour des apatrides reconnus, *Revue du droit des étrangers*, n°140, pp. 522-530.

Lejeune, Julie en Koen Dewulf, 2005, Droit d'asile et devoir de protection : Protections conventionnelle, temporaire et subsidiaire, *Guide Juridique de la Personne étrangère*, Suppl.35 mars 2005, éd. Kluwer, Brussel, pp. 123-153.

Perrin, Nicolas, 2001, *From Refugees to Belgian Citizens : Naturalization and integration of refugees in Belgium in the 90's*, mededeling aan de EUROFOR-conferentie, Maratea di Aquafredda, 24-27 Mei 2001, 18 p.

Perrin, Nicolas, 2007, Les déterminants individuels du retour ou de la pérennisation de l'immigration : une analyse du cheminement des immigrants dans les années 1990 en Belgique, in *Les migrations internationales: observation, analyse et perspectives*, Actes van het internationaal Congres in Boedapest (Hongarije, 20-24 september 2004), Parijs : PUF – Association internationale des démographes de langue française, 297-311.

Perrin, Nicolas et Michel Poulain, 2006a, Country report : Belgium, in Poulain Michel, Nicolas Perrin en Ann Singleton, *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, www.uclouvain.be/gedap, pp. 381-390.

Perrin, Nicolas en Michel Poulain, 2006b, *Les sources permettant d'appréhender la demande d'asile et le devenir des demandeurs d'asile en Belgique*, mededeling aan Chaire Quételet 2006 « Les systèmes d'information en démographie et en sciences sociales. Nouvelles questions, nouveaux outils ? », www.uclouvain.be/demo, 24 p. 89

Poulain, Michel, 1996, *Réfugiés et demandeurs d'asile. Analyse démographique*, communication au Séminaire International de Sienne, avril 1996, 38 p.
Poulain Michel, Nicolas Perrin en Ann Singleton, 2006, *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, www.uclouvain.be/gedap, 744 p.

Torstensson, Torsten, Krister Isaksson, Stéphane Cotter en Marcel Heiniger (1998), *Swiss- Swedish Joint Study on Cohort-Based Asylum Statistics*, Luxembourg, Eurostat (WP 3/1998/E/n° 2).

United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Statistics Division, 1998, *Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1*, United Nations Department of Economic and Social Affairs. Statistics Division, No ST/ESA/STAT/SER.M/58/REV.1 Pub. Order No 98.XVII.14, 104p.

United Nations Economic Commission for Europe, 2006, *Conference of European Statisticians Recommendations for the 2010 Censuses of Population and Housing*, New York and Geneva, UNITED NATIONS PUBLICATION, ISSN 0069-8458, ECE/CES/STAT/NONE/2006/4, 213 p.

UNHCR, 2006, Statistical Yearbook, www.unhcr.org.

van der Erf, Rob, 1998, *Draft Manual on Statistics of Asylum-seekers and Refugees*, Luxemburg, Eurostat (Working Paper 3/1998/E/n° 18).

van der Erf, Rob, Liesbeth Heering en Ernst Spaan, 2006a, A Cohort Approach to Measuring the Asylum Procedure, in Poulain Michel, Nicolas Perrin et Ann Singleton, *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, www.uclouvain.be/gedap, pp. 289-320.

van der Erf, Rob, Liesbeth Heering en Ernst Spaan, 2006b, Statistics on Asylum Applications, in Poulain Michel, Nicolas Perrin en Ann Singleton, *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, www.uclouvain.be/gedap, pp. 249-260.

van der Erf, Rob, Liesbeth Heering en Ernst Spaan, 2006c, Registration of Asylum Seekers, in Poulain Michel, Nicolas Perrin et Ann Singleton, *Towards Harmonised European Statistics on International Migration*, Louvain-la-Neuve, Presses universitaires de Louvain, www.uclouvain.be/gedap, pp. 151-166.

Wanner, Philippe, 2006, *Le suivi longitudinal des populations réfugiées reconnues. Un exemple d'utilisation de registres administratifs*, mededeling aan Chaire Quételet 2006 « Les systèmes d'information en démographie et en sciences sociales. Nouvelles questions, nouveaux outils? “ www.uclouvain.be/demo, 12 p.

10. Lijst met afkortingen

KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
CGKR	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
RVV	Raad voor Vreemdelingenbetwistingen
RS	Raad van State
CGVS	Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen
CIBGGI	Centrum voor informatie, beraad en gegevensuitwisseling inzake grensoverschrijding en immigratie
VBV	Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen

AD SEI	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen Nationaal Instituut voor Statistiek)
Eurostat	Het Bureau voor Statistiek van de EU
Fedasil	Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers
GéDAP	Groupe d'étude de Démographique appliquée
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
BGV	Bevel om het grondgebied te verlaten
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
DRC	Democratische Republiek Congo
RR	Rijksregister
FOD	Federale Overheidsdienst
UCL	Université Catholique de Louvain
EU	Europese Unie
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNHCR	Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (Agentschap van de Verenigde Naties voor vluchtelingen)